

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 140 stemmer.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 79:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Lægdommere i straffesager, rationalisering af sagsbehandlingen ved domstolene m.v.).
(Fremsat 22/2 84).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 8–10 opførte sager, nemlig:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 80:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven og færdselsloven. (Behandling af straffesager, isolation, varetægtsfængsling m.v.).
(Fremsat 22/2 84).

9) Første behandling af lovforslag nr. L 88:

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje og borgerlig straffelov. (Ændring af regler for isolation af varetægtsfængslede).
Af Bernhard Baunsgaard (RV) m.fl.
(Fremsat 24/2 84).

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 27:

Forslag til folketingsbeslutning om en øget indsats mod volden.
Af Ole Espersen (S) m.fl.
(Fremsat 21/2 84).

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg vil nu gøre en pause på 30 sekunder, så at de, der vil snakke, kan gå udenfor og snakke, og de, der vil tale om forslagene, kan blive herinde. Vi skulle helst kunne høre hinanden.

Forslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Vi skal her i dag under ét behandle 4 forslag, dels de 2 lovforslag om ændringer i

retsplejeloven og færdselsloven, jeg har fremsat, dels et lovforslag om isolationsfængsling fra det radikale venstre, dels et beslutningsforslag om voldsbekæmpelse fra socialdemokratiet.

Jeg kan om mine egne forslag generelt henvise til de bemærkninger, jeg har gjort i fremsættelsen. De forslag, som er fremsat af det radikale venstre og socialdemokratiet, angår i vidt omfang de samme spørgsmål, som er taget op i de af mig fremsatte lovforslag.

Det er naturligvis hverken muligt eller rigtigt her ved førstebehandlingen at foretage en detaljeret gennemgang af alle 4 forslag, og jeg skal derfor begrænse mig til nogle hovedpunkter.

Vedrørende det radikale forslag om ændring af bestemmelser om isolationfængsling kan jeg henvise til de bemærkninger, jeg har fremsat ved de 2 tidligere lejligheder, hvor forslaget har været til første behandling.

Jeg mener, at forslaget er for vidtgående og vil kunne have uønskede virkninger på politiets muligheder for at opklare og efterforske forbrydelser. Jeg mener, at det af mig selv fremsatte forslag om begrænsning af isolation er mere afbalanceret.

Jeg håber meget, at det i denne folketingsamling vil være muligt at få gennemført nye regler i retsplejeloven om anvendelse af isolation. Det lovforslag, som regeringen har fremsat, bygger som bekendt på strafferetsplejeudvalgets overvejelser og indeholder som nævnt en mere afbalanceret løsning af problemerne.

Beslutningsforslaget fra socialdemokratiet tager sigte på at opnå en mere effektiv indsats over for volden i samfundet. I den forbindelse vil jeg gerne sige, at de 2 retsplejeforslag, som jeg har fremsat, tilsammen lægger op til en løsning af det spørgsmål, som jeg opfatter som hovedproblemet for retsvæsenet i disse år, nemlig de alt for lange sagsbehandlingstider. De foreslåede ændringer vil betyde en rationalisering af arbejdet i retsvæsenet og vil give mulighed for en mere effektiv behandling af sagerne, herunder voldssagerne, både ved domstolene og i anklagemyndigheden.

Jeg opfatter det af socialdemokratiet fremsatte beslutningsforslag som udtryk for, at der også i dette parti er forståelse for, at der må gøres en særlig indsats på dette område,

[Justitsministeren]

og at der dermed skulle være grundlag for et samarbejde om løsningen af disse vigtige spørgsmål.

Beslutningsforslaget indeholder bl.a. forslag om udvidet adgang til varetægtsfængsling i voldssager efter dom i første instans. Som bekendt har jeg foreslået gennemførelse af særlige regler om varetægtsfængsling i grove voldssager. Jeg ser beslutningsforslaget som udtryk for, at der også i socialdemokratiet er tilslutning til, at der af hensyn til retsbevidstheden i samfundet er behov for særlige varetægtsfængslingsregler i grove voldssager. Jeg tror nu ikke, det som foreslået er rigtigt at knytte sådanne regler til tidspunktet for afsigelse af dom i første instans. Der vil i voldssager under alle omstændigheder kun blive tale om en forholdsvis kortvarig varetægtsfængsling, og efter min opfattelse bør denne varetægtsfængsling kunne ske umiddelbart efter, at forbrydelsen er blevet begået.

I den forbindelse vil jeg gerne fremhæve, at det forslag, jeg har fremsat, om udvidet adgang til varetægtsfængsling, er begrænset til kvalificerede sager om vold mod sagesløs og forudsætter, at der foreligger en særlig bestyrket mistanke om, at forbrydelsen er begået af den pågældende.

Jeg vil dog sige, at jeg er glad for den åbning over for problemet, som jeg synes ligger i det socialdemokratiske beslutningsforslag, og jeg håber meget, at der vil kunne opnås tilslutning til udvidede muligheder for varetægtsfængsling i de grove voldssager. Det er tiltrængt, og jeg tror, at brede dele af befolkningen finder det ønskeligt.

Der er som fremhævet i beslutningsforslaget desværre i øjeblikket ofte lang ventetid, før afsoning af straffe kan iværksættes. Jeg har sørget for, at der er udsendt regler om forlods indkaldelse af voldsdømte til afsoning, men jeg er enig i, at de lange ventetider, som generelt gør sig gældende, er uheldige. Jeg kan oplyse, at jeg på denne baggrund har taget initiativ til, at Gribskovlejren inddrages som institution under kriminalforsorgen. Afsoningskapaciteten skulle herved blive forøget med godt 60 pladser. Endvidere overvejer jeg for tiden forskellige andre foranstaltninger med henblik på at nedbringe ventetiden for afsoning.

Regeringen ser naturligvis positivt på andre initiativer, der kan styrke justitsvæsenets indsats, herunder en styrket politiindsats. I

beslutningsforslaget fra socialdemokratiet peges i den forbindelse på spørgsmålet om arbejdsfordelingen mellem ordens- og kriminalpolitiet. Jeg kan om dette spørgsmål oplyse, at der allerede i dag gælder regler, som gør det muligt for ordenspolitiet at behandle mindre voldssager på egen hånd uden at inddrage kriminalpolitiet. Efter min opfattelse bør den nærmere arbejdstilrettelæggelse foretages ude i de enkelte politikredse og ikke i folketinget. På baggrund af de lokale forhold må man foretage denne arbejdstilrettelæggelse. Her må man også tage hensyn til personalets aldersfordeling m.v., sådan at der kan opnås de bedst mulige resultater med det personale, der er til rådighed i de enkelte politikredse.

Regeringen lægger også vægt på den del af politiets indsats, der består i det forebyggende kriminalpræventive arbejde. Dette arbejde fremmes ikke mindst ved en øget patruljering, bl.a. sådan at politiet kan være til stede netop på de steder og på de tider, hvor der efter politiets erfaringer kan være behov for det.

I beslutningsforslaget peges på mulighederne for gennem andre præventive foranstaltninger at søge at undgå volds kriminalitet. Jeg kan tilslutte mig den opfattelse, at det naturligvis er rigtigt at søge at hindre, at forbrydelser begås, og jeg er indstillet på nærmere at drøfte de forskellige tanker, som i den forbindelse er fremført i beslutningsforslaget, under udvalgsbehandlingen. Nogle af forslagene vil i givet fald kunne gennemføres administrativt, og jeg tror ikke, at det vil være hensigtsmæssigt at igangsætte et egentligt udvalgsarbejde vedrørende disse spørgsmål.

Jeg håber meget, at det i denne folketings-samling vil være muligt at få gennemført de forskellige forslag, regeringen har lagt frem med henblik på en mere effektiv indsats over for kriminaliteten i samfundet, og jeg ser frem til, at vi, også på grundlag af de fra anden side fremsatte forslag, får en nærmere, positiv drøftelse af de forskellige spørgsmål, der er rejst i forbindelse med forslagene.

Torben Lund (S):

Jeg skal alene koncentrere mig om at gøre nogle bemærkninger om det nye lovforslag fra justitsministeren vedrørende specielt lægdommere og spørgsmålet om at rationalisere

[Torben Lund]

behandlingen i landsretterne. Der er 6 punkter i det forslag, og jeg skal gøre nogle få bemærkninger til alle 6 punkter.

For det første vil justitsministeren udvide domsmandsordningen til også at omfatte de vigtigere politisager. Vi er positive over for den del af forslaget. Vi mener, det er vigtigt, at det er sagens betydning for den tiltalte og sagens betydning for samfundet, der bliver afgørende for, om domsmænd deltager i sagens behandling, ikke så meget, hvor påtalekompetencen ligger. Jeg tror også, at det lovforslag, der er lagt frem, nogenlunde rammer, hvad der kan være en rimelig regulering på det område.

Det næste punkt i justitsministerens forslag om at nedsætte antallet af juridiske dommere til 2 fra de 3, der er i dag, er vi noget mere skeptiske over for. Det skal vedrøre både skyldspørgsmålet og strafudmålingen. Vi kan sådan set godt følge hensigten, nemlig at styrke lægdommernes indflydelse og forsøge at skabe en rationalisering i landsretten, men når vi er betænkelige, har det 3 årsager.

Alle instanser har udtrykt stor betænkelighed ved at nedsætte antallet af lægdommere til 2. Det har de gjort af nogle retssikkerhedsmæssige årsager, og specielt landsretternes præsidenter har gjort det ud fra den betragtning, at der ikke vil være nogen rationaliseringsgevinst ved at nedsætte antallet af juridiske dommere fra 3 til 2 i disse sager.

Jeg mener, at vi må lytte stærkt til landsretternes præsidenter på det her punkt, og vi må i hvert fald have det meget stærkt uddybet. Dertil kommer, at hele retsplejerådet, østre landsret, vestre landsret og Dommerforeningen udtrykker tilfredshed med domsmandssagernes behandling i landsretten, som det er i dag, og derfor skal der vægtige grunde til at ændre det på det punkt.

Det tredje punkt, man går ind på, er spørgsmålet om nævningetingene. Der kan vi godt følge den tankegang, at det snarere er den konkrete sags alvor, der skal være afgørende for, om man skal benytte nævninger i sagen, i stedet for at det skal være strafferammen, der er afgørende. Men vi tror nok, at der er en del problemer knyttet til det, og derfor vil vi gerne have det nøjere gennemarbejdet i udvalget.

Man kan vel komme ud for, hvis ikke man får det ordentligt tilrettelagt, at det i virkelig-

heden er anklagemyndigheden, som kommer til at afgøre, hvilke sager der skal behandles med nævninger, og hvilke der ikke skal behandles med nævninger, i kraft af den påstand, den nedlægger i den konkrete sag. Derudover kan man vel ikke komme uden om den indsigelse, at det ofte kan være svært for anklagemyndigheden at beslutte, hvilken påstand der er relevant i den konkrete sag, før man når til domsforhandlingen. Men vi er i hvert fald enige i det princip, at der ikke bør ske en udvidelse af antallet af nævningsager i forhold til i dag.

Også forhøjelsen af beløbsgrænsen i bødesager for anke er vi lidt skeptiske over for. Vi kan godt se, at grænsen på de 60 kr. i dag forekommer noget latterlig. Den blev jo lavet i 1922. Retstraditionerne, retsbevidstheden har måske også ændret sig, og vi vil være noget betænkelige ved at løse for meget op for et en-instanssystem. Det er et grundlæggende træk i vores retspleje, at vi har to-instanssystem, og derfor skal vi nok se meget varsomt på, om vi indskrænker ankemulighederne alt for meget for den enkelte borger.

Til sidst en enkelt bemærkning om forhøjelsen af beløbsgrænsen for, om civile sager skal behandles i byret eller i landsret. Det er et forslag, vi er positive over for og meget gerne vil være med til at gennemføre. Men i virkeligheden er det en besynderlig ting, at man laver en beløbsgrænse, som er afgørende for, om en sag skal behandles i byretten eller i landsretten. Det burde egentlig være sagens karakter, der var afgørende for, hvilken instans der skulle behandle den, i stedet for det beløb, sagen drejer sig om.

Hvis jeg kort skal konkludere, vil jeg sige, at vi meget gerne vil være med til at finde nogle aflastningsmuligheder for landsretterne. Vi vil også være med til at styrke lægdommerelementet, men det må ikke ske på bekostning af retssikkerheden.

Til allersidst vil jeg sige, at de forslag, der ligger her, vil betyde en meget kraftig forøgelse af byretternes belastning, og derfor må der findes de fornødne ressourcer til byretterne, hvis forslagene skal gennemføres.

Jimmy Stahr (S):

Jeg skal fortsætte med de 4 forslag og tale om de 3 sidste.

[Jimmy Stahr]

Lad mig sige med det samme om de 2 forslag dels fra ministeren, dels fra hr. Bernhard Baunsgaard, at dem har vi jo behandlet før, og jeg tror, at det vil være nok at henvise til mine tidligere bemærkninger om de 2 forslag. Dog undrer jeg mig en lille smule. Nu kender jeg ikke så meget til ministerens tro i al almindelighed, men jeg har i hvert fald nu oplevet, at ministeren må have en særlig tro på, at hvis man fremsætter lovforslag eller dele af lovforslag tilstrækkelig mange gange, så vil der ske et eller andet mystisk, måske ligefrem en vedtagelse af dem. Derfor undrer det mig lidt med hensyn til forslaget om udvidet adgang til varetægtsfængsling, at skønt folketinget flere gange har vendt tommelfingeren nedad, bliver man ved med at fremsætte det. Jeg skal i hvert fald understrege, at vi har ikke ændret holdning i den retning. Vi mener ikke, at udvidet varetægtsfængsling er en god idé – eller for at sige det ligeud: vi synes, det er en rigtig dårlig idé.

Med hensyn til isolationsfængsel er vi glade for, at der nu foreslås en grænse i ministerens forslag på 3 måneder. Vi er nok mere tilfredse med den grænse, der ligger i de radikales forslag. Vi kunne forestille os, at man på en eller anden måde, ligesom ministeren foreslår det, har en dispensationsregel. Det er faktisk det, der ligger i ministerens forslag om, at hvis lovertrædelsen kan medføre fængsel i 6 år eller derover, kan det tages med ind i billedet. Måske kunne man lave en eller anden ændring, så man fik kædet det bedste fra de 2 forslag sammen.

Så vil jeg sige lidt om vores eget beslutningsforslag, som for mig at se er et forsøg på – man kan jo altid diskutere, om det er godt eller dårligt, men det er i hvert fald et ærligt forsøg – på en ny måde ligesom at spørge over et større område. Vi mener, at volden ikke er noget, man kan tage ud, det er ikke en isoleret ting, hvad ministeren mener, når han siger, at volden kan bekæmpes med udvidet varetægtsfængsling. Vi mener altså, at det er et meget, meget snævert område, der er tale om her. Vi mener, at man bør tage fat mange steder for at bekæmpe volden, og jeg er også klar over, at det inddrager flere ministerier, og der er jo også tale om, hvad ministeren var inde på, at meget af det kan ordnes rent administrativt.

Derfor skal man tage vores forslag til folketingsbeslutning som et – ja, jeg vil nødig

kalde det diskussionsgrundlag, for det er ligesom det svækker det lidt – forsøg på at pege på nogle ting, som vi helt sikkert må røre ved, hvis vi vil bekæmpe volden. Jeg mener ikke, at der er én af de ting, vi har nævnt, som ikke skal tages op, hvis vi virkelig mener, at volden skal bekæmpes. Vi peger på sådan nogle ting som øget politipatruljeri-
ng, bekæmpelse af alkoholmisbrug, hele spørgsmålet om videovold, vold på film osv. Det er ting, vi bliver nødt til at se på. Det er ting, vi er nødt til at gøre for at bekæmpe den vold, som vi vel alle sammen er interesseret i nedbringes. Jeg mener, at vores forslag lægger op til en øget diskussion om spørgsmålet, og derfor vil jeg anbefale det.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg forstod på hr. Jimmy Stahrs indlæg, at han selv og hans parti ikke i øjeblikket er interesseret i at øge adgangen til varetægtsfængsling i voldssager.

Jeg synes, at hr. Jimmy Stahr skulle gå ind og læse, hvad der i disse dage står i Lolland-Falsters Folketidende, og hvad der står i Næstved Tidende. Jeg er sikker på, at de læserbreve, der omhandler netop dette emne, også stammer fra almindelige socialdemokratiske vælgere. Lad mig nævne det sidste eksempel, vi har.

To mennesker i Næstved opsøger en ældre mand, og den ene gennembanker ham, således at han brækker adskillige ribben og får andre skader. Da dette er overstået, tager den anden, som har stået og set på, en lighter og en overfrakke, og de forlader lejligheden. De bliver heldigvis anholdt kort efter og varetægtsfængslet begge to af dommeren i Næstved. Det bliver appelleret, og næste dag bliver voldsmanden, ham, der har brækket ribben, slået denne mand mere eller mindre invalid, løsladt, mens den mand, der har taget en overfrakke og en lighter, fortsat bliver varetægtsfængslet. Det er der ingen, hverken konservative, socialdemokrater eller andre normale mennesker, der kan forstå.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

Jeg tror desværre, det vil føre for vidt, jeg kan i hvert fald ikke gøre det i en kort be-

[Jimmy Stahr]

mærkning, hvis vi skal tage hele diskussionen om udvidet varetægtsfængsling og retsbevidsthed op ved denne lejlighed. Jeg beklager, at jeg selvfølgelig ikke kender de læserbreve i Lolland-Falsters Folketidende og Næstved Tidende, men jeg er klar over, at både socialdemokrater og konservative er modstandere af vold, og det er jo derfor, vi fremlægger et forslag, som kan bekæmpe volden. Jeg kan love for, at den i hvert fald ikke kan bekæmpes alene med udvidet varetægtsfængsling.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg forstod på den korte bemærkning fra hr. Helge Adam Møller, at der var en konkret sag, hvor en voldsmand, der havde slået en person helt eller halvt invalid, ikke blev varetægtsfængslet, medens den anden, der havde stjålet en cigaretlighter, blev varetægtsfængslet. Det kan simpelt hen ikke passe, og det er uheldigt, at man i en debat kommer med eksempler af den karakter. Selvfølgelig er der fængslingsgrundlag, hvis man slår folk helt eller halvt invalid, og selvfølgelig er der ikke fængslingsgrundlag, hvis man har stjålet blot en cigaretlighter. Jeg vil sige her ved starten af debatten, at det ville være godt, hvis vi kunne holde os til eksempler fra det virkelige liv og holde os til lovgivningen, som den er, i stedet for det forsøg, som hr. Helge Adam Møller gjorde her, på en forplumring af debatten, synes jeg.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Eksemplet er selvfølgelig rigtigt. Jeg sagde, at ud over cigaretlighteren havde manden taget den overfaldnes overfrakke. Eksemplet er rigtigt, og jeg kan dokumentere det. Det skete i Næstved umiddelbart før jul, og det har skabt meget stor debat.

Hagen Hagensen (KF):

Efter dette lille intermezzo skal vi vel gå over til den normale ordførrække i behandlingen af de forslag, der er til drøftelse her i tinget i dag. De hovedforslag, vi har fra justitsministerens side, hvoraf et har været fremsat tidligere, bygger på omfattende betænkninger fra sagkyndige på området, og

der foreligger også et omfattende høringsmateriale om både lovforslag nr. L 80 og L 79.

Jeg skal først gøre nogle bemærkninger om lovforslag nr. L 80. Dette lovforslag har været fremsat tidligere, og jeg kan i det store og hele henvise til de bemærkninger, jeg da gjorde, Folketingstidende 1982-83, sp. 11821, og 1983-84, 1. samling, sp. 583.

Der er ikke spor tvivl om, at spørgsmålet om isolation og varetægtsfængsling trænger sig på til overvejelse. For mig at se må den absolutte begrænsning af disse forhold nøje overvejes, hvad man end vil finde frem til. Udførlig begrundelse for rettens bestemmelse om isolation er for mig at se en meget væsentlig ting, og det er også godt, at der bliver en udvidet adgang for forsvareren til at få prøvet bevisførelsen forud for domsforhandlingen med henblik på at få ophævet en isolation. Afgørende er det, at isolation aldrig må vare længere end højst nødvendigt og aldrig længere, end efterforskningen nødvendiggør. Det er understreget i det radikale lovforslag nr. L 88, og det synes jeg er rigtigt. Det er en ting, som er helt på sin plads.

Hvad varetægtsfængsling angår, vil jeg gerne sige, at i særlig grove sager om vold mod sagesløse personer - hvad enten det er, om jeg så må sige, almindeligt sagesløse eller det drejer sig om tjenestemænd i funktion, og det er jo navnlig politifolk, det her drejer sig om - kan retten gøre brug af retshåndhævelsesbestemmelsen efter det nu fremsatte lovforslag. Det finder jeg tilfredsstillende. Jeg finder, at der skal være grundlag for en sådan retshåndhævelse, og jeg tror at være helt i overensstemmelse med den retsfølelse, den retsbevidsthed, der er i befolkningen. Det har genklang i befolkningen, og det betyder mere for mig end eventuelle retslærdes vurderinger af forholdet.

Tidsbegrænsningen af varetægtsfængslingen må naturligt føre til en hurtigere retsforfølgning; det har en hurtigere retsforfølgning til forudsætning, ellers duer det ikke. Jeg gentager fra tidligere bemærkninger, at varetægtsfængsling i isolation er domstolenes ansvar, således som vi har lavet loven. Det er domstolenes ansvar, at bestemmelserne anvendes rigtigt også for så vidt angår tidsrum.

Retssikkerheden gælder ikke alene for dem, der har begået lovovertrædelsen, men også for deres ofre og for den lovlydige del af befolkningen. De retsgarantier, der skal

[Hagen Hagensen]

være, skal sikre en fair behandling for den, der har begået lovovertrædelsen – vi skal ikke have lynjustits, det har jeg sagt før – men der skal minsandten også være et hensyn at tage til dem, der har været udsat for vold.

Men hurtigere retsforfølgning og en hurtigere behandling af sager i det hele taget hele retssystemet igennem tiltrænges. Justitsministerens forslag gør dette muligt. Med bedre anvendelse af retsvæsenets ressourcer til gavn for os alle finder jeg det rigtigt at indføre disse nye regler. Det samme gælder den ændrede kompetencefordeling i anklagemyndigheden, de udenretlige afgørelser samt ophævelse af bødeforelægsgrænsen i visse sager, og herom henviser jeg i øvrigt til de bemærkninger, jeg har gjort til det tidligere lovforslag.

Det radikale forslag, lovforslag nr. L 88, omhandler en ændring af reglerne for isolation og varetægtsfængsling, og her kan jeg henviser til, hvad justitsministeren sagde. Jeg vil dog føje til, at lovforslaget må indgå i de videre overvejelser, både hvad angår tidsrum og omfang af varetægtsfængslinger i isolation, og at jeg ikke umiddelbart kan følge lovforslaget, som det er. Der gives tilslutning fra min side til bestemmelserne om, at varetægtsfængslede kun kan afhøres i overværelse af deres forsvarer eller med indforståelse af denne. En absolut regel om at man skal afkorte 2 dage i strafudmålingen for varetægtsfængslede i isolation, finder jeg ikke påkrævet.

I forbindelse med varetægtsfængsling er det naturligt at nævne, at socialdemokraterne i deres beslutningsforslag nr. B 27 nævner, at man kan gøre brug af varetægtssurrogater i stedet for. Efter gældende retsplejelov er dette muligt. Man vil have udvidet denne adgang. Det kan drøftes, men jeg tror næppe, at lovændring på området er nødvendig. Tilfredsstillende i socialdemokratiets forslag er, at der åbnes for varetægtsfængsling i volds-sager. Blot finder vi det ikke rationelt eller tilstrækkeligt, at det alene skulle være efter dom i første instans. Det er i forbindelse med begåelsen af handlingen og anholdelsen derefter, at der er brug for varetægtsfængsling, og det er dér, hensynet til ofre og andre skal tages.

Forholdet omkring forenklingen af voldsbestemmelserne i vores straffelov, som social-

demokraterne har med i deres forslag, kan drøftes i denne sammenhæng. Det væsentligste er imidlertid at få en hurtigere behandling af disse sager, også til pådømmelse og til afsoning. Jeg hilser med tilfredshed, at der ved åbning af Gribskovlejren og på anden måde bliver mulighed for at søge ventetiden nedsat.

Om socialdemokratiets forslag skal jeg i øvrigt blot her nævne, at den deling, man vil have mellem ordenspoliti og kriminalpoliti, for mig at se klart hører hjemme i gældende retsplejelovs bestemmelser, overladt til de enkelte politichefers afgørelse.

Lovforslag nr. L 79 om udvidelse af lægmandsdeltagelse i retsplejen byder jeg velkommen. Den ændrede kompetencefordeling ved anklagemyndigheden gør, at domsmænd kommer til at medvirke i flere sager, så snart der rejses tiltale, hvor der kræves frihedsstraf. Det synes jeg er i orden.

Jeg er også tilhænger af justitsministerens forslag om at nedsætte dommerantallet i landsretten fra 3 til 2 og lade domsmændene få overvægt eller større indflydelse, om man vil, i disse straffeankesager. Det tror jeg kan betyde en hurtigere afvikling af sagerne – det må det kunne i hvert fald – og det er afgørende, at der ikke er lang tid mellem den begåede handling og den endelige retlige sanktion.

Om nævningesager dette: der er en ny afgrænsning for, hvilke sager der skal behandles af nævninger. Det kan drøftes, om det netop er den grænse, man er nået til, der skal være den afgørende, men jeg finder, at den er bedre end den nugældende ordning. Der bliver flere nævningesager ved en sådan ordning, og det finder jeg også er i orden, og jeg finder det i det hele taget rimeligt, at skyldspørgsmålet afgøres af nævninger, altså afgøres af lægmænd alene.

Hvad angår spørgsmålet, om den nuværende sammensætning af nævningeretterne ikke er et for tungt apparatur, vil jeg gerne, når vi drøfter sagen i udvalget, nå frem til en drøftelse af, om man ikke i hvert fald i visse nævningesager kunne have 6 nævninger i stedet for 12. Det ville give en lettere behandling af disse sager.

Vedrørende spørgsmålet om ansættelse af flere dommere, som er med i socialdemokratiets beslutningsforslag, vil jeg bare sige, at vi må vente og se, hvordan det hele udvikler

[Hagen Hagensen]

sig. Det mener ministeren også. Der er jo en lang række lovændringer i øvrigt, der gør, at man må tage hele spørgsmålet om domstolens funktioner og ressourcer op til overvejelse. Det er væsentligt med en hurtigere retsbehandling både i kriminalsager og i borgerlige sager. Om de sidste vil jeg sige, at en beløbsgrænse på 200.000 kr. ved byretssager som foreslået i L 79, går vi ind for, selv om den giver et helt ændret billede af mønsteret i retssager, end vi hidtil har været vant til. Ankegrænsen for de 1.000 kr. i bødesager fra byret til landsret er også for mig at se i orden. Hvis man tager inflationen siden 1922 i betragtning, har vi vist ikke engang ramt de 60 kr. endnu, som dengang var gældende. Dengang var det ca. 2 gange en ugeløn; hvad er 1.000 kr. i dag? Nu vel, det kan vi se på.

De øvrige forhold, der er nævnt i socialdemokratiets beslutningsforslag om en øget indsats mod volden, er vi positivt indstillet på at gå med ind i drøftelsen af. Jeg tror blot ikke, der er grund til hverken at nedsætte udvalg eller ændre lovgivningen. Vi vil meget gerne være med i forebyggelsen af vold, det er ganske afgørende.

Bjørn Elmquist (V):

Ser man på de seneste års kriminalstatistik, er jeg bange for, at vi bliver nødt til nærmest at afsige en fældende dom over vores indsats mod kriminaliteten. Fra 1973 og frem til 1982 er der sket en stigning på i alt 33 pct. i samtlige forbrydelser; jeg har ikke tallene for 1983. Det understreger behovet for, at vi har debatter som denne debat i dag. Det er ikke en debat om generel kriminalpolitik, vi har i dag, men alligevel er der ved de forskellige lovforslag og beslutningsforslag gravet så væsentlige elementer i vores kriminalitetsbekæmpelse og i hele vores retsvæsen frem, at jeg synes, der er stor anledning og god anledning til at gøre nogle helt generelle bemærkninger.

Det er svært at sige, hvor vores indsats kikser, men det er formentlig alle vegne, lige fra det kriminalpræventive til behandlingen af lovovertrædelserne, til retssystemet og måske også til sanktionsvæsenet. De lange ventetider spiller nok en stor rolle, og i den sammenhæng synes jeg, at justitsministerens forsøg på at få rationaliseret på en række felter er værd at hilse velkommen, ligesom vi fin-

der både lovforslag nr. L 79 om rationaliseringsbestrebelse, men vel egentlig også lovforslag nr. L 80 om påtalekompetencen og de udenretlige afgørelser rigtige. Så på de felter kan mit parti naturligvis give sin tilslutning.

Vi kan også fra venstres side give tilslutning til spørgsmål om en styrkelse af det læge element. Det er gået igennem alle de indlæg, mit partis ordførere har haft i de sidste årtier, og derfor er vi tilfreds med det, som justitsministeren går ind for. At der er ting, som nærmere må overvejes i retsudvalget, det siger sig selv. Der kan være nogle afgrænsningsspørgsmål, der kan være ting, hvor vi måske træder os selv over tærne, når vi forsøger at rationalisere, men samtidig må erkende, at det læge element er et langsomt apparat at arbejde med. Et helt konkret eksempel kan til overvejelse være narkosagerne, hvor vi i forvejen har en domsmandsretsbehandling, og hvor vi har det læge element indblandet. Her er det et spørgsmål, om vi ofrer kolossalt mange flere ressourcer ved at styrke det læge element, ved at gøre i hvert fald nogle af dem til nævningesager, og det er et af de afgrænsningsproblemer, som vi gerne vil have lejlighed til at drøfte nærmere i retsudvalget. Men vi giver principiel tilslutning dertil.

Lad mig her i forbindelse med det læge element og dets kolossale betydning, det, at vi har en folkelig opbakning og direkte deltagelse i vores retsvæsen, stille et konkret spørgsmål, som vi måske skal se nærmere på i retsudvalget: er det ikke stadig væk således, at medlemmer af folketinget kan blive udpeget til at være lægdommere eller nævninge? Det mener vi at vide i vores gruppe, og vi mener egentlig også, at det er en sammenblanding, og måske endda en utidig og en forkert sammenblanding, af lovgivende og dømmende magt, ligefrem i strid med grundlovens § 3, hvis man vil lægge det helt op på det plan. Så selv om der ikke direkte i lovforslaget findes noget om dette spørgsmål, var det noget, vi måske skulle se nærmere på.

Jeg skal derefter gøre nogle kommentarer til noget af det, der står i lovforslag nr. L 80 om isolation set i sammenhæng med hr. Bernhard Baunsgaards lovforslag nr. L 88. Vi har haft det til behandling tidligere, og derfor skal jeg ikke gøre voldsom meget ud af

[Bjørn Elmquist]

det, men blot sige, at vi i mit parti også er enige i, at det nok er klogt at få visse begrænsninger lagt ind i anvendelsen af isolation, en vis overgrænse. Der er foreslået 3 måneder fra justitsministerens side, hr. Bernhard Baunsgaard taler om 4 uger, og ved forrige førstebehandling var der en vis tendens til måske at prøve at lægge sig på et sted midt imellem. Det kunne f.eks. være de 2 måneder, de 8 uger, og hvis det kan føre til et kompromis, er vi også villige til at gå med til det.

Det, som hr. Bernhard Baunsgaard foreslår om, at der skal være en forsvarer med under behandlingen, og andre af elementerne i hr. Bernhard Baunsgaards forslag synes jeg også skal drages med ind i vores forhandlinger i retsudvalget. Så mon ikke det skulle kunne lade sig gøre endnu i denne folketingsssamling omsider at få dette lovforslag vedtaget?

Så kommer jeg til spørgsmålet om varetægtsfængsling, og derfra vil jeg så også bevæge mig ind på dele af socialdemokratiets beslutningsforslag. Vi har tidligere drøftet spørgsmålet om det, vi kalder retshåndhævelsesarresten, og der har været en udpræget modstand derimod fra en række af partierne i folketinget. Man har ment, at det var på kanten af det lovmedholdelige, på kanten af, hvad vi kunne gennemføre og følge i Danmark, hvis vi sammenholder med vore internationale forpligtelser, f.eks. i Europarådssammenhæng. Det er vel især hr. Bernhard Baunsgaard, der har været inde på det.

Jeg har ved sidste førstebehandling forfægtet det synspunkt, at vi ikke må kalde dette her noget, der nærmer sig en administrativ frihedsberøvelse. Det er der ikke tale om. Der har været en dommer inde i billedet, der er afsagt en kendelse fra dommerens side, ikke en endelig dom, kan man sige, men der har dog været en fremstilling i henhold til grundloven. Og jeg mener, der er retsgarantier indblandet i den ordning, som justitsministeren foreslår. Men socialdemokraterne har igen i dag været meget kritiske, og hr. Jimmy Stahr sagde, at det var et dårligt lovforslag, som ikke kunne modtage socialdemokratisk støtte. Men når nu jeg finder frem til socialdemokraternes beslutningsforslag i min dyngé af papirer, er der i dette beslutningsforslag et punkt, det er pkt. 7, som faktisk har forvirret mig noget, fordi her

synes jeg, socialdemokraterne sådan set er parat til at gå endnu længere, end justitsministeren gør. Lad mig læse op fra pkt. 7 i forslaget:

»Der indføres udvidet adgang til brug af »varetægtsurrogater«, selv om betingelserne for fængsling i øvrigt ikke er til stede, f.eks. i form af pligt til regelmæssigt fremmøde på vedkommende politistation. Manglende opfyldelse af denne forpligtelse skal kunne medføre varetægtsfængsling.«

Nu skal man sikkert ikke uden videre fra sådan en foreløbig og ikke voldsomt detaljeret formulering drage for store slutninger, men alligevel synes jeg, at man her fra socialdemokratisk side nærmer sig og måske overhaler justitsministerens forslag om retshåndhævelsesarresten, for her kan bare det, at man ikke møder op på politistationen, uden at det kommer for en dommer, betyde, at man bliver sat i fængsel. Jeg kan ikke se rettere, end at hvis det skal tages for fuldt pålydende, har socialdemokraterne hermed erklæret sig rede til implicite, indirekte, at gå ind for justitsministerens forslag, og i så tilfælde er vi jo tæt på det flertal, eller så har vi det flertal, der er behov for. Det vil jeg gerne have en forklaring på fra socialdemokratiets side.

Om beslutningsforslaget om en øget indsats mod volden, B 27, i øvrigt må jeg sige, at vi i venstre er glade for, at det kan tages som udtryk for, at man også i socialdemokratiet nu vil være med til en øget indsats.

Der blev vedtaget en dagsorden i folketinget i 1978 og i 1979 derom med den nu siddende formand på stolen, der var meget aktiv sammen med hr. Ole Espersen. Vi i vores parti mener, at socialdemokratiet desværre ikke har været med til at leve op til det, der blev vedtaget dengang i folketingsalen, og bl.a. derfor er der nu i dag et endnu større behov for en indsats mod volden.

Flere af de elementer, som opregnes og indeholdes i socialdemokraternes forslag, er vi helt med på. Alkoholmisbruget – narkomisbruget står der nu ikke noget om, så vidt jeg erindrer, men det mener jeg da også hører med – videoproblemerne, voldsfilmene osv. Ja, lad os endelig få det klarlagt, lad os få det gennemarbejdet. Der er en række ting i det, som vi er helt med på. I spørgsmålet om, hvorvidt vi her i folketinget skal tage stilling til, om det er ordenspolitiet eller kri-

[Bjørn Elmquist]

minalpolitiet, der skal klare sagerne, mener vi nu snarere som justitsministeren, at det må klares derude.

I forbindelse med det, der siges om en øget patruljering, ved jeg også, at justitsministeren har været fremme med tanker om, at man kunne have rullende lokalpolitistationer. Jeg ville gerne have, om vi ved lejlighed kunne få en diskussion med politiets egne organisationer for at høre, hvordan indstillingen er dér. Jeg har et indtryk af, at der hos de yngre politifolk er en vis skepsis, hvorimod der fra ledelsens hold er en meget positiv indstilling.

Leif Hermann (SF):

Da vores partis ordfører, fru Ebba Strange, ikke kan være til stede her i dag, skal jeg på hendes vegne knytte nogle bemærkninger til de tre lovforslag, der er fremsat.

Jeg kan i lighed med hr. Jimmy Stahr også undre mig over, at justitsministeren bliver ved med at fremsætte de forslag, som er indeholdt i lovforslag nr. L 80, og socialistisk folkeparti er da også på nøjagtig samme måde som tidligere klar modstander af dem.

Med hensyn til overførsler af sager fra statsadvokaterne til politimesterembedet mener vi, at der bør kræves en væsentlig mere konkret begrundelse for behovet for det end blot en henvisning til, at disse regler jo blev lavet i 1860'erne.

Med hensyn til spørgsmålet om begrænsningen i adgangen til at varetægtsfængsle og varigheden af isolationsfængsling er vi naturligvis indstillet på en sådan begrænsning, men vi er faktisk imod, at totalisolationen fuldstændig afskaffes, og dermed må vi selvfølgelig også være modstander af det lovforslag, som hr. Bernhard Baunsgaard har fremsat, og i øvrigt undre os over, hvorfor begrænsningen nu er 4 uger for det radikale venstres vedkommende, hvorfor ikke 5 eller hvorfor ikke 3 uger. Hvorfor netop 4 uger?

Med hensyn til bestemmelserne i lovforslag nr. L 79 synes vi, at det er meget afgørende og meget væsentligt, at vi får styrket lægdommerelementet, og vi er i den lidt sælsomme situation, at vi her faktisk i meget vidt omfang er enige med det konservative folkeparti, men når formålet er godt, gør det jo ikke noget.

Vi har ingen betænkeligheder ved, at landsretterne har 3 domsmænd og 2 juridiske dommere, ligesom vi heller ikke har nogen betænkeligheder ved at udvide adgangen til nævningsesager. Det skal dog bemærkes, at vi undrer os lidt over, hvorfor økonomiske forbrydelser, der er særlig teknisk vanskelige, ikke kan behandles som nævningsesager. Jeg tror ikke, at der deri ligger nogen mistro til nævnings evne til at fatte sagen, men det må kunne lade sig gøre også i den slags sager at forklare et nævningeting, hvordan tingene hænger sammen.

Det er også væsentligt, at man får en udvidelse af adgangen til at bruge domsmænd i politisager, og her er det navnlig vigtigt, at vi i en række miljøsager kan få domsmænd ind i billedet. Netop på et område som miljøområdet er der behov for en væsentlig styrkelse af retssikkerheden og en væsentlig styrkelse af borgerdeltagelsen i retssikkerheden.

Det sidste, jeg lige skal komme med en bemærkning om, er forbudet mod at offentliggøre lægdommernes identitet. Vi savner en konkret begrundelse for behovet for et sådant forbud, og vi må nok indrømme, at det kan virke noget ejendommeligt, at vi på denne måde indfører anonyme dommere. Det er i sig selv meget betænkeligt, at man ikke ved, hvem det er, der dømmer én, og dertil kommer så, at reglen faktisk nok kun vil få praktisk anvendelse i områder, hvor der bor så mange mennesker, at man ikke kender disse lægdommere. I de mindre retskredse vil det være illusorisk at tro, at man kan opretholde en anonymitet for lægdommerne.

Alt i alt vil vi i udvalget se positivt på en lang række af elementerne i lovforslag nr. L 79, mens vi i det store og hele for så vidt angår lovforslag nr. L 80 må afvise tingene.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Undskyld, fru Ruth Olsen, men jeg glemte, at hr. Bernhard Baunsgaard havde bedt om en kort bemærkning. Den tager vi lige først.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Kun den korte bemærkning i anledning af det, som den første ordfører for SF kom med, og jeg formoder, at det var på fru Ebba Stranges vegne. Jeg håber da virkelig, at fru Ebba Strange og ordføreren har læst frem-

[Bernhard Baunsgaard]

sættelsestalen. Jeg ville helst ophæve totalisation. Det har jeg sagt heroppefra tidligere, og det må fru Ebba Strange have hørt. Men der er jo ingen jordisk chance for at få det gennem folketinget.

Så blev der spurgt: hvorfor netop 4 uger? Ja men i adskillige undersøgelser anføres det, at det er netop det kritiske punkt. Hvad der strækker sig ud over 4 uger, er kritisk for mange mennesker.

Ruth Olsen (SF):

Jeg vil kun beskæftige mig med socialdemokratiets beslutningsforslag, B 27. Jeg tvivler ikke på, at intentionerne bag forslaget er meget velmente, men det virker som et ret håbløst og ligesom lidt skævt slag i luften, og det er måske, fordi volden i dette forslag er defineret så alt for snævert. Vi står faktisk i den sære situation, at angsten for vold er stigende, mens den faktiske vold i den definition, som der her i forslaget er tale om, ser ud til at være dalende eller i hvert fald stagnerende, således som det også nævnes i bemærkningerne til forslaget. Det er måske, fordi folk opfatter vold mere bredt, end jurister gør.

Derfor er det vigtigste for os at se forslagets pkt. 2 om behovet for en analyse ikke bare af voldens årsager – det er der skrevet en del bøger om i de senere år – men også af angstens årsager. For vi må erkende, at angsten for vold er en stærk realitet i sig selv, og hvis vi fik lidt mere kendskab til årsagerne til denne angst, kunne vi måske finde nogle bedre løsninger på problemet end det sædvanlige råb om mere politi. For mere politi er nok i virkeligheden blevet en angstskabende faktor i sig selv. I den nævnte analyse er det i hvert fald vigtigt at se på, hvordan politiet har bidraget til den øgede angst for vold, for efterhånden som flere og flere samfundsborgere har smagt det, vi kan kalde den meningsløse politivold, er der i brede kredse sat spørgsmålstegn ved, hvis vold der skaber mest utryghed.

Hvis der her i tinget er flertal for øgede ressourcer til politiet, mener vi, de bør anvendes til en bedre uddannelse af politiets folk, således at de opnår en større forståelse for samfundsforhold, forståelse for magtmechanismer og for undertrykkelsens psykologi. Tænk, hvis vi kunne få en mere smidig poli-

tistyrke, der i højere grad forstod at løse konflikter gennem forhandling i stedet for magtopbud, som jo i sig selv er voldsprovokerende. Et politi, som var mere bevidst om og gav sig af med at diskutere sin egen funktion, så vi kunne undgå den militarisering og brutalisering, som vi har set i de senere år, og som har en afsmittende effekt i sig selv.

Selvfølger er vi positive over for en større indsats omkring alkoholmisbruget, men alkoholen i sig selv er jo ikke årsagen til vold. Alkohol er et symptom på en hel masse andre ting, der stikker så dybt ned i den øgede psykiske og sociale forarmelse, at vi tvivler lidt på den symptombehandling. Oplysning synes vi også er udmærket, det vil vi godt støtte, men jeg tror såmænd godt, at folk ved, hvad faren ved alkoholmisbrug er, men det ville det føre for vidt at komme ind på i de få minutter, jeg har her, og det gælder selvfølgelig også vores, altså SFs, bud på voldens og angstens årsager, som vi mener hænger sammen med den generelle afmagt og de ydmygelser, man oplever, og den forringede retlige beskyttelse af de svage.

At gennemføre en hurtigere sagsbehandling vil vi også gerne være positive over for, men vi kan ikke acceptere øget varetægtsfængsling, heller ikke selv om det kaldes et surrogat. Bevisernes bæredygtighed må ikke forringes ved forceret hastværk, for så forringes også retssikkerheden. Vi vil gerne i SF gå ind i en konstruktiv debat om voldens og angstens årsager, for det er et alvorligt problem, og der må også gøres noget, men jeg tror, vi bliver nødt til at tænke mere utraditionelt.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Ordføreren vedrørende lovforslag nr. L 88 angående ændring af lov om rettens pleje og borgerlig straffelov, hr. Bernhard Baunsgaard, har ordet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne, når jeg nu får ordet, benytte lejligheden til at kommentere de forslag, der er til behandling i dag.

Først: det forslag, som justitsministeren har fremsat om ændring af retsplejeloven, så vi kan bruge flere lægdommere, vil jeg meget gerne se på; jeg er interesseret i at styrke det læge element, hvis vi i øvrigt kan blive enige

[Bernhard Baunsgaard]

om det. Derudover er der jo forslag om at indskrænke antallet af juridiske dommere, jeg opfatter det som et led i forsøget på at fremskynde behandlingen af sagerne. Der kan være betænkeligheder ved det, men jeg vil gerne se på det også.

Endelig vil jeg gerne sige noget om ministerens forslag om at udvide varetægtsfængsling. Der er heroppefra tidligere sagt, at det undrer, at ministeren genfremsætter det, når han ved, at det ikke får flertal. I den forbindelse vil jeg gerne have lov til at citere nogle ting, der er blevet sagt af venstres ordfører, hr. Bjørn Elmquist. Hr. Bjørn Elmquist understreger, at der ikke var tale om administrativ frihedsberøvelse. Nej, men det er der vist heller ingen der har påstået. Derimod er der i høj grad sammenstød mellem det, hr. Bjørn Elmquist står og prædiker nede i Europarådet, og det, som hr. Bjørn Elmquist vist er på vej til at godkende herhjemme.

I Europarådet er det en ganske klar holdning, at efterforskningsmæssig varetægtsfængsling og udvidelse af den ikke bør finde sted, medmindre det drejer sig om meget langvarige straffe, hvis man findes skyldig – 6 år er der nævnt. Her kan man bruge denne udvidelse af varetægtsfængsling i sager, hvor det ender med måske 30 dage, hvis vedkommende er skyldig. Der er ikke sammenhæng.

At vi overtræder de anbefalinger, vi har underskrevet internationalt, burde også forurolige hr. Bjørn Elmquist.

Endelig er der den meget alvorlige afstandtagen, der er kommet fra dem, som den konservative ordfører kaldte »de lærde«. Ja, de lærde er jo bogstavelig talt alle, man har bedt om at udtale sig, og som tager skarp afstand fra ministerens forslag, nogle af dem er oven i købet bekymrede for, om vi ikke derved angriber selve retsstaten. Derfor begriber jeg ikke, at forslaget genfremsættes. Jeg er helt enig med dem, der har sagt noget om det.

Der blev sagt fra konservativ side, at der var genklang i befolkningen for det, som ministeren ville. Ja, jeg ved ikke, hvor megen genklang der er. Jeg er ikke i tvivl om, at man i konkrete situationer kan få folk til at synes, at den og den nærmest burde slås ihjel på stedet eller varetægtsfængsles for resten af livet, eller hvad man kunne finde på. Men jeg vil minde om den leder, der stod forleden dag i Jyllands-Posten, og som hed: det for-

faldne retssystem«. Hovedpåstanden i denne leder er, at der varetægtsfængsles og fængsles for meget i Danmark i forhold til lande, vi i øvrigt gerne vil sammenlignes med. Så hvor stor den folkelige opbakning er, vil jeg gerne have lov til at sætte et spørgsmålstegn ved.

Må jeg derefter sige noget om mit eget forslag. Her er forslag om, at vi skal komme væk fra den udstrakte brug af isolationsfængsling; jeg mener, at vi egentlig burde kunne komme helt væk fra totalisolationen og bruge det, der hedder delisolation. Jeg har bøjet mig for de meget klart udtalte ønsker om, at der skulle være en adgang. Jeg har maksimeret det til 4 uger, som jeg allerede har haft lejlighed til at sige, fordi sagkyndige er enige om, at der her er fare for, at mange mennesker, der bliver isoleret, tager skade af det; det er derfor, jeg har valgt det. Jeg håber på, at man når langt i retning af at fastsætte de fire uger, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til dem, der har talt om, at de gerne positivt vil overveje mit forslag.

Hvad angår beslutningsforslag nr. B 27, er der adskillige punkter, som jeg meget gerne ser vi her i folketinget gør noget ved. Der skal gives øgede bevillinger til alkoholoptyning, der skal samarbejdes mellem kommunale og statslige myndigheder for at nå frem til flere muligheder for fritidsaktiviteter for børn, og man skal give øget støtte til alkoholmisbrugsinstitutioner, og der skal ske skærpelse af beværterloven. Om vi kan skærpe beværterloven, ved jeg ikke, de øvrige punkter er særdeles tiltalende. Jeg vil gerne sige heroppefra, at også forslaget om, at der skal gives øgede bevillinger til det kriminalpræventive råd, synes jeg er meget interessant, og jeg synes, det er meget glædeligt, at det fremsættes fra socialdemokratisk side. Det var noget vanskeligere at nå igennem med den slags beslutninger, dengang vi havde socialdemokratiske regeringer, men jeg burde nok være så rar, at jeg først og fremmest glæder mig over, at man har dette udspil nu, og det skal jeg så prøve på at gøre.

Man vil gerne arbejde med udbygningen af den patruljerende del af politistyrken. Jeg synes, det er interessant, selv om vi jo nok ikke kommer væk fra det, som en politibetjent engang sagde til mig: der er ikke nogen mere ineffektiv politimand end en gående politimand, der skal forfølge en tyv i bil eller

[Bernhard Baunsgaard]

på knallert. Og det er nok også en vanskelighed i en moderne tid.

Så kommer der i det socialdemokratiske forslag noget om hurtigere sagsbehandling, og i den forbindelse har ministeren også nogle udspil, som vi jo allerede har haft lejlighed til at udtale os om på andet sted, og jeg er meget interesseret i at få drøftet dette. Men så siger socialdemokraterne: der må gennemføres en udvidet adgang til varetægtsfængsling i voldssager. Jeg kan ikke se, hvad det er, man skal udvide dér, hvis man ikke skal overtræde de internationale konventioner eller angribe selve retsstatens princip: at folk er uskyldige, indtil de er dømt. Der er ingen, der bliver bedre af at sidde i fængsel. Det er aldrig lykkedes at påpege bare ét eneste tilfælde. Foreløbig kan vi ikke finde nogen anden måde, og derfor er det en nødvendig måde at reagere fra samfundets side på over for forbrydere og dem, der overtræder vore regler og love, men der er ingen, der bliver bedre af det.

Så stiller man meget interessant det spørgsmål, om vi ikke kan bruge varetægts-surrogater. Det vil jeg meget gerne drøfte, og i den forbindelse vil jeg gerne spørge justitsministeren, om det allerede nu er muligt at løfte sløret lidt for, hvad der egentlig skal ske, og hvilke udspil regeringen har på det møde, der er aftalt om at bruge varetægtsurrogat specielt over for de helt unge.

Det var nogle af de væsentligste ting, men jeg synes også, det socialdemokratiske forslag bør have en grundig behandling i udvalget, for der er bestemt rørt ved vigtige tanker dér. Det må være det helt essentielle at få borgerne til at forstå og acceptere de love og regler, vi har, og udvidelsen af det kriminalpræventive og gøre mere ud af, at de unge skal have fornuftige muligheder for beskæftigelse.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Det er hr. Bernhard Baunsgaards bemærkninger til mig, der kalder mig på talerstolen. Jeg må fastholde, at der ikke er tale om, at jeg gør og siger ét her i folketinget og gør og siger noget andet, når vi er til Europarådsmøder i Strasbourg og i Paris og i retsudvalget i Europarådet.

Lad mig komme med et par bemærkninger om baggrunden for, at jeg taler for justitsministerens forslag om retshåndhævelsesarresten. Jeg mener ikke, og jeg forventer heller ikke, at danske domstole vil begynde at anvende lovforslaget, hvis det vedtages, til at fastholde folk, der skal 30 dage i fængsel. De strafferammer, der tales om i de paragraffer, som der henvises til i det foreslåede, nemlig § 762, stk. 3, nr. 2, har en strafferamme på fængsel i op til seks år, og der tales om skærpende omstændigheder, og deri ligger, at der er nogle af straffene, der kan gå op til otte år. Så det er ganske alvorlige forbrydelser og ganske alvorlige straffe, der her er tale om, hr. Bernhard Baunsgaard. Jeg går ud fra, at de danske domstole også vil lægge sig de internationale forpligtelser på sinde, som vi har. Vi har ikke automatisk her i folketinget sagt, at nu skal man bare begynde at retshåndhæve, arrestere og holde folk i fængsel på det rene ingenting.

Et sidste ord: den konvention, som hr. Bernhard Baunsgaard henviser til, er fra 1965, og dér taler man om seks års fængsel. Der er sket en udvikling på det område, sådan at seks års fængsel dengang ikke svarer til seks års fængsel i dag.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

To ting til hr. Bernhard Baunsgaard, som sagde, at han glædede sig over, at det nu endelig lykkedes at få socialdemokraterne til at støtte det kriminalpræventive råd, og at det var svært, mens vi havde regeringsmagten. Det er jo en melodi, vi hører en gang imellem, men det bliver den ikke rigtigere af. Hvis hr. Bernhard Baunsgaard havde set efter i finansloven, ville han have set, at vi forøgede bevillingerne i 1981 til det kriminalpræventive råd ganske væsentligt. Nu var rådets bevillinger ikke så store i forvejen, men så vidt jeg husker, var det en 30-40 pct.s forøgelse, og det er dog ganske meget. Det skete som et led i en fortsat planlægning af en forøgelse af rådets aktivitet, men naturligvis i takt med rådets muligheder for at kunne bruge bevillingerne på en fornuftig måde, og det er baggrunden for, at vi er skuffede over, at den nuværende regering ikke har fortsat denne forøgelse af rådets indsatsmulighed,

[Ole Espersen]

men efter den modtagelse, vores forslag har fået, ser der ud til at være et flertal herfor.

Så opfattede jeg det sådan, at hr. Bernhard Baunsgaard citerede fra vores forslag og sagde, at han ikke kunne forstå, at vi vil indføre en udvidet adgang til varetægtsfængsling, og så gik citatet vist ikke længere. Men der burde jo have været medtaget en udvidet adgang til varetægtsfængsling i voldssager efter dom i første instans. Når der først er truffet en egentlig domstolsafgørelse om skyldspørgsmålet, har vi ikke de samme betænkeligheder, som vi har over for ministerens forslag, som jo går ud på en varetægtsfængsling, uden at skyldspørgsmålet er afgjort.

Derved er der en ganske væsentlig forskel, og det vil jeg også sige i anledning af hr. Bjørn Elmquists bemærkninger om, at han ikke rigtig kunne forstå, at vi tilsyneladende ville udvide varetægtsfængslingen. Det vil vi gerne i dette meget specielle tilfælde, hvor der foreligger en dom i første instans, og når vi vil det, er det et led i den almindelige linje i vores forslag, som jeg gerne skal redegøre kort for, og som går ud på, at vi ønsker en hurtigere behandling og afslutning af disse sager.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg er forfærdelig ked af det, men jeg bliver nødt til at udsætte mødet indtil kl. 11.20.

Mødet udsat kl. 11.15

Mødet genoptaget kl. 11.20

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg håber sandelig da også, at hr. Bjørn Elmquist kan holde sammen på sig selv, så han siger det samme her og i Strasbourg. Forløbig synes jeg ikke, det lykkes så godt, men det kan da være, at hr. Bjørn Elmquist kan forbedre sig, og så er det da godt, at det kun er i det danske folketing og ikke i internationalt forum, at der sker den slags betænkelige fejltagelser.

Derefter har jeg en kort bemærkning til hr. Ole Espersen. Det er korrekt, at hr. Ole Espersens udvidede varetægtsfængsling først skal ske, når der er dom, men der står rigtig-

nok ikke noget om, at der skal være særlig grund til det, f.eks. at manden skulle begå forbrydelsen igen, og derfor er det forkert efter min opfattelse at udvide den adgang, man allerede har til at holde folk i varetægtsfængsel, men der er forskel, det skal være indrømmet.

Derefter denne gennemgang, der fik formanden til at bryde sammen, af, hvor venligt socialdemokratiet havde været over for det kriminalpræventive råd. Jeg ved ikke, om det var dette med 30–40 pct. af en lille bevilling, der skulle fremstå som noget stort, som fremkaldte »sammenbruddet«, men som sagt fra min side, jeg skal nok lade være at sige mere og nøjes med at glæde mig over, at der nu er en positiv indstilling fra socialdemokratiet til disse punkter, og så håbe på, at vi i udvalget når til noget, som vi kan få gennemført.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg har forstået hr. Ole Espersens bemærkninger således, at betænkelighederne, når der var faldet en dom i første instans, skulle være mindre. Jeg synes, at man på betænkelig vis på den måde angriber princippet i ankesystemet. Man kunne måske stille krav om, at det, der er sket i førsteinstansen, skal være særlig kvalificeret. Men hvis det er de alvorlige ting, bliver folk jo ikke løsladt, når sagen er pådømt og påanket i første instans, og derfor synes jeg, der er tale om et brud på systemet. Man kan teoretisk forestille sig, at folk bliver frifundet i ankeinstansen, men så begynder en slags afsoning, for det er jo i realiteten det, der bliver tale om, inden ankeinstansen har påkendt sagen.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

De spørgsmål, jeg stillede til socialdemokratiet om deres beslutningsforslag, vedrørte pkt. 7. Jeg er godt klar over, at pkt. 6 drejer sig om sager efter dom i første instans, men jeg citerede pkt. 7, og jeg går ud fra, at jeg får forklaringen, når forslagsstillerne senere hen skal reagere på ordførernes indvendinger og kommentarer til beslutningsforslaget.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

[Ole Espersen]

Først til hr. Leif Hermann: der er ikke tale om at bryde nogen gældende principper. Alerede i dag er det jo sådan, at man forbliver varetægtsfængslet efter dom i første instans. Det, der er tale om, er altså, at man i specificerede tilfælde i større omfang vil kunne varetægtsfængsles efter dom i første instans, selv om man ikke havde været det før. Når det foreslås i et beslutningsforslag og ikke i et lovforslag, er det naturligvis – og det siger jeg også af hensyn til et par tidligere indlæg – med henblik på, at man, såfremt der er flertal for det, i et lovforslag præcist skal redegøre for, i hvilke tilfælde der kan blive tale om varetægtsfængsling. Men det afgørende er, at der altså er tale om, at der skal foreligge en afgørelse af selve skyldspørgsmålet i modsætning til regeringens forslag.

Lad mig straks svare hr. Bjørn Elmquist på spørgsmålet vedrørende pkt. 7: dette udvidede varetægtsurrogat foreslår vi indført, fordi det nok med rette fra politiets side ofte hævdes, at det er meget svært at få efterforsket disse voldssager, fordi kontakten med voldsmanden, muligheden for at få ham frem til afhøring, er for ringe. I stedet for som ministeren at foreslå øgede varetægtsfængslinger foreslår vi udvidet mødepligt, såfremt han opfylder forpligtelsen til at melde sig på politistationen, hvilket der i øjeblikket også er mulighed for efter retsplejeloven. Derved kan sagerne behandles hurtigere. Møder han ikke, har dommeren mulighed for at fængsle ham, men naturligvis ikke politiet. Det er altså et led i et samlet ønske om at fremme disse sagers behandling.

Formanden:

Nu skal vi passe på, at debatten ikke bliver ført alene på korte bemærkninger. De øvrige ordførere skal også have mulighed for at få ordet, men jeg har endnu en række korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg har stadig væk ikke forstået, hvad der er i vejen med de gældende regler for muligheden for varetægtsfængsling imellem første instans og ankeinstansen, således at det nu er nødvendigt at udvide adgangen til varetægtsfængsling i disse sager. Det skylder hr. Ole Espersen os en forklaring på.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Også jeg synes, vi skal have klaret af, hvad det egentlig er, hr. Ole Espersen med flere mener med varetægtsfængsling efter dom i første instans. Er det hensigten, at den pågældende – naturligvis efter dommerbestemmelse – skal holdes inde, indtil egentlig afsoning kan begyndes? Eller skal man bare holde ham varetægtsfængslet i et eller andet tidsrum for derefter at lade ham komme ud igen? Forholdet er jo det, at varetægtsfængslingen forud for dom i første instans ofte ikke varer frem til rettens afgørelse af sagen. Den holdes, indtil man har fået efterforsket sagen, og der er fra vor side ønske om, at man også i visse tilfælde efter dommerens bestemmelse kan holde folk inde af retshåndhævelsesgrunde, indtil de, om jeg så må sige, »køler af« på en eller anden måde. Men det er da ikke hensigten altid at skulle holde dem inde, til de dømmes eller frifindes; det er i og for sig klart. Derfor må vi have klarring på, hvad det egentlig er, man vil. Det er så uklart, som noget overhovedet kan være.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Med den udlægning af teksten, som hr. Ole Espersen nu giver, kan jeg ikke se andet, end at hr. Bjørn Elmquist har ret i sin påstand om, at socialdemokratiet er villig til at gå videre i varetægtsfængslingerne, end det er indeholdt i justitsministerens forslag. Den situation, hr. Ole Espersen taler om, er nemlig den, hvor man ved hjælp af pkt. 7, en udvidelse af muligheden for varetægtsurrogat, har givet en person et bestemt pålæg om f.eks. at møde op og kan varetægtsfængsle den pågældende, hvis det svipser en enkelt gang. Så lyder mit spørgsmål til hr. Ole Espersen: er det ikke en udvidelse af de nuværende varetægtsbetingelser? For som forslaget er formuleret fra socialdemokratiets side, skal de nugældende varetægtsbetingelser jo end ikke være opfyldt, for at man kan varetægtsfængsle folk.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jo, der ligger en vis udvidelse i mulighederne for varetægtsfængsling. Det er klart,

[Ole Espersen]

det fremgår også af vores forslag, og det mener vi er forsvarligt under de betingelser, som selvfølgelig vil blive opstillet i den lovgivning, som vi også har vores tanker om hvordan skal se ud, og som gerne skulle blive resultatet af dette her. Men naturligvis ligger der en vis udvidelse af muligheden for at varetægtsfængsle, og baggrunden for det – og det er til hr. Leif Hermann – er igen muligheden for hurtigere at få færdigbehandlet disse sager.

Formanden:

Hr. Bernhard Baunsgaard for en kort bemærkning, og så slutter vi de korte bemærkninger nu og går tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Vil det ikke være muligt for hr. Ole Espersen, når vi nu går tilbage til ordførerrækken, at overveje, hvad det egentlig er, der skal stå i denne lovparagraf, så vi andre og offentligheden kan få det at vide? Nu bliver der jo lidt betænkningstid.

Nør Christensen (CD):

Ved folketingsvalget den 10. januar vidste vi jo her i tinget, at både hr. Lind og hr. Wilhjelm forsvandt, og da også min person gled ud af retsudvalget på et senere tidspunkt, havde jeg egentlig en svag fornemmelse af, at de korte bemærkninger tid var ved at være forbi, men det ser ud til, at retsudvalget ikke har forandret sig.

Vores ordfører i denne sag, fru Birgith Mogensen, kan ikke være til stede, og jeg skal på hendes vegne fremføre nogle af CDs synspunkter.

For så vidt angår genfremsættelserne vil jeg henvise til, hvad vi tidligere har sagt her i folketinget, og jeg vil herudover knytte nogle enkelte bemærkninger til de enkelte lovforslag og beslutningsforslaget. Jeg må dog erkende, at vi kommer ind i debatten på et temmelig sent tidspunkt, og det vil derfor være svært at fremkomme med helt afgørende forskellige bemærkninger, uden at man med rette kan hævde, at det har været sagt før om end på en anden måde og med et andet ordvalg, men af justitsministerens bemærkninger til lovforslag nr. L 80 og L 79 fremgår det, at det nye lovforslag indebærer

en væsentlig udvidelse af antallet af sager, som skal behandles med lægdommere, og som det videre fremgår af bemærkningerne, er det nu tanken, at en udvidelse af domsmandsordningen også kommer til at omfatte de vigtigere politisager.

Det skal vi på ingen måde stille os skeptiske over for, men jeg vil gerne på CDs vegne gøre opmærksom på, at vi føler, at der er et problem med udvælgelsen af domsmænd ad de politiske kanaler. Måske vil det være muligt at få justitsministeren til at foretage en undersøgelse af dette spørgsmål. Vi har bragt i erfarung, at et af de kriterier, man udvælger efter, er særlig offentlig interesse, og at det er foreslået af retsplejerådet. Jeg mener, at dette problem kunne fortjene at blive genstand for en nærmere vurdering, for man kan med rette stille sig skeptisk over for f.eks. socialdemokratiske domsmænd eller fremskridtsdomsmænd osv. Jeg gør opmærksom på, at det er tilfældigt valgt.

Jeg vil derfor bede justitsministeren om at foranledige en nærmere undersøgelse af dette problem, som jeg føler kan trænge til en ansigtsløftning. Måske kunne vi endda på et tidspunkt få en mere generel debat om betydningen og indplaceringen af såvel domsmænd som nævninge.

Lovforslag nr. L 88, der er fremsat af det radikale venstre, går efter vor opfattelse for vidt. Hr. Bernhard Baunsgaard arbejder givet ud fra en god overbevisning, men mon ikke vi andre skulle gøre endnu et forsøg på at overbevise hr. Bernhard Baunsgaard om, at man ikke skal forringe politiets arbejde. Hvis man virkelig mener alvorligt, at der skal være retstilstande her i landet, kan det ikke nytte, at man fortsat forringer politiets i forvejen vanskelige opklaringsarbejde gennem f.eks. den delvise isolation. Enhver, der kender til fængselsforhold, vil afvise delvis isolation som hensigtsmæssig; det må og skal være et enten-eller.

Enhver forringelse af politifolks arbejde medfører også en, jeg havde nær sagt negativ, men i hvert fald passiv holdning hos de enkelte politifolk, en opgivende holdning, en holdning, der går i retning af, at flere og flere siger, det ikke nytter noget. Vi kan lige så godt bare sige, at vi er her i tidsrummet mellem kl. 8.00 og kl. 16.00. Det er en tendens, som vi af al kraft må gå imod, og vi må i

[Nør Christensen]

stedet for opmuntre via folketinget til, at man styrker politiets arbejdsmuligheder.

Må jeg i øvrigt bruge et kort øjeblik på at fremhæve, at vi i CD har givet en anvisning på, hvordan man delvis kunne løse problemet med isolation og varetægtsfængsling. Vi har tidligere foreslået et såkaldt dobbeltfradrag i eventuel senere ikendt straf. Det vil sige, at vi fastsætter en eller anden grænse, og skal en person varetægtsfængsles eller isoleres ud over denne grænse, som måtte blive fastsat, skulle den pågældende have afskrevet én dags afsoning med to dage. Skulle varetægtsfængslingen eller isolationen strække sig over en længere periode, er vi villige til at overveje yderligere fradragsordninger, men det kan man selvfølgelig drøfte i udvalget. I hvert fald vil vores ordfører, fru Birgith Mogensen, givet følge dette op.

Jeg vil gerne have lov til indtrængende at opfordre hr. Bernhard Baunsgaard til at vurdere dette meget nøje. Det har tidligere været nævnt for hr. Bernhard Baunsgaard, men er ikke hidtil kommenteret.

Jeg indledte med at fremhæve, at hr. Bernhard Baunsgaard givet arbejder ud fra gode motiver, og så skyldes det ikke mindst, at hr. Bernhard Baunsgaard også i bemærkningerne fremhæver, at der er uenighed om skadevirkningerne af varetægtsfængsling og isolation, altså at der ikke er opnået den fornødne enighed derom.

Det beslutningsforslag, som socialdemokratiet har fremsat, kan vist enhver tilslutte sig. Hvem vil ikke være med til, at afskaffe enhver form for vold eller i hvert fald forebygge vold, eller, hvis den har fundet sted, da medvirke til en hurtig og effektiv retsfulgning? Det vil naturligvis alle. Men et beslutningsforslag som det vil naturligvis koste mange penge, og det er der jo ikke til rådighed i øjeblikket.

Derfor kunne der måske være grund til at fremhæve forslag, som ikke koster penge, og som vil være med til at begrænse det offentlige udgifter. Jeg tænker her på beslutningsforslagets pkt. 1 d, der beskæftiger sig med beværterlovgivningen. Jeg tror, at der rundt omkring i landet sidder mange folk og behandler beværtersager, som fortvivlet river de sidste hårrester af, når de mere eller mindre tvinges til at give en eller anden bevilgning. Når jeg siger mere eller mindre tvinges, mener jeg dermed, at landsbevillingsnævnet i

al for høj grad underkender de lokale skøn. Måske er den centrale bedømmelse ikke hensigtsmæssig, og jeg tror, at man under det forestående udvalgsarbejde skal vurdere meget nøje, om man ikke kan afskaffe eller stærkt begrænse landsbevillingsnævnets afgørelser i sager, hvor de går imod de lokales skøn. På den måde vil man også kunne bidrage til at bringe større overensstemmelse i beværtersagerne med de lokale samfunds ønsker, idet enhver må erkende, at der er stor forskel på Vesterbro i København og eksempelvis Thyholm kommune.

Der er også grund til at fremhæve andre ting. Man skærper i øjeblikket reglerne rundt omkring i politikredsene over for idrætsforeningernes arrangementer og håndhæver dem strengt, selv om der ved disse arrangementer – det gælder i hvert fald en enkelt idrætsforening, som har henvendt sig til mig – ikke har været det mindste tegn på uro.

Jeg vil gerne fremhæve en anden årsag, som efter vores opfattelse er med til at forøge volden. Det er den stigende videovold. De af os, som har gjort sig den ulejlighed at se videofilm omhandlende vold, vil vist blankt erkende, at mere rå, brutal og vammel vold kan menneskets hjerne umuligt udtænke. En så detaljeret beskrivelse, som vi udsættes for gennem videovold, virker ikke begrænsende på volden.

En ting til: den skrevne presse har gennem de senere år mere og mere detaljeret skrevet om de store voldssager i detaljer. Når man læser disse sager, kommer man til en erkendelse, der siger, at man udmærket godt kan forstå, at svage sjæle har overordentlig svært ved at stå distancen. Derfor tillader jeg mig at henvende mig til pressen om, at man af medmenneskelige grunde undlader disse nærgående detaljer og ser bort fra, at oplagstallene måske vil falde for en tid.

Jeg vil gerne citere fra Dansk Politiforbunds blad af 15. januar 1984, side 12–13, hvor man skriver, at situationen i dag kan gøres således op, kort og noget provokerende. Jeg citerer:

»De lovlydige føler sig – stærkt hjulpet af mediernes oppustning af referaterne af begået kriminalitet – utrygge.«

Det er en sandhed, som helt givet må tages med, når man skal vurdere disse ting.

Jeg vil gerne lige komme med en enkelt bemærkning til SFs ordfører, der anvendte

[Nør Christensen]

udtrykket politivold. Centrum-demokraterne nægter at anerkende ordet politivold. Det eksisterer ikke, det er opfundet i en hetz imod politiet, for der er tale om to ting: enten begår politiet decideret direkte vold, eller også er det lovlig magtanvendelse. Jeg må derfor klart tage afstand fra udtalelsen, som går i retning af politivold. Man kunne med lige så stor ret sige, at der er tale om arbejdsmandsvold eller tandlægevold for den sags skyld. Jeg synes, det er utroligt, at man bliver ved med at påstå, at alene den omstændighed, at et talstærkt politi møder frem, i sig selv skal virke provokerende. Men det er naturligvis venstrefløjspolitik, og den skal de have lov til at have for sig selv.

Arentoft (FP):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Ove Jensen, ikke kan være til stede, skal jeg komme med nogle bemærkninger til de tre lovforslag og det socialdemokratiske beslutningsforslag.

Hvad angår lovforslag nr. L 79, henviser justitsministeren til fremsættelsestalen, der er gengivet i Folketingstidende fra den 19. maj 1983, sp. 11274, hvor der siges om lovforslaget, at det har til formål at give grundlag for en forenkling og effektivisering af sagsbehandlingen såvel ved anklagemyndigheden som ved domstolene og en begrænsning i anvendelsen af isolation, og at der skabes mulighed for varetægtsfængsling i visse kvalificerede voldssager.

Når man så læser selve forslaget igennem, er der mange ting, som på mig virker positivt, og som gør, at vi vil gå ind med stor aktivitet i det nærmere udvalgsarbejde, for der er jo mange detaljer, der skal drøftes nærmere.

Hvad angår lovforslag nr. L 80, nævnes det, at man skal kunne varetægtsfængsle, når øjemedet gør en isolation påkrævet, herunder for at hindre sigtede i gennem andre indsatte at påvirke medsigtede eller ved trusler eller på anden lignende måde at påvirke andre. Det er selvfølgelig den begrundelse, der må til, når der foretages isolation og varetægtsfængsling, for at man ikke kan, om jeg så må sige, være med til at slette spor, som er et led i efterforskningen.

Der står, at man ikke skal kunne gøre det længere end i 3 måneder, og i det radikale

forslag er det 4 uger, men det, som gør mig en lille smule bekymret – og det er selvfølgelig noget af det, der må ses på i udvalget – er, at der står »medmindre sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover«. Det synes jeg kan virke lidt farligt, for så kan man jo næsten have dømt på forhånd og sige, at vedkommende faktisk er næsten sikker på at få en dom på over seks år. Jeg er ikke jurist, og jeg ved ikke, om jeg har opfattet det rigtigt, men jeg synes sådan set, det er bedre, hvis man siger, at der er tale om legemsbeskædigelse eller direkte vold med døden til følge og den slags ting, som der står i det socialdemokratiske forslag. Jeg kan ikke rigtig lide, at man prøver på forhånd at sætte en grænse efter, hvor stor dommen bliver.

Til gengæld synes jeg, det er ganske udmærket med den rettelse til indsættelse af § 119 A om, at spritbilistsager kan afgøres af politimesteren, hvis den skyldige indrømmer på stedet, og at det så kan afgøres med en bøde, ligesom man også kan fratage kørekortet. Det synes jeg er vældig godt; vi kender alle sammen den lange liste af dem, der har bedt om at få en bøde omsat til hæfte. Her synes jeg virkelig der er en mulighed for at komme hurtigt igennem disse sager.

Hvad angår hr. Bernhard Baunsgaards lovforslag, nr. L 88, er der ingen tvivl om, som det også er blevet sagt, at intentionerne er meget fine, og det fremgår også af fremsættelsestalen, som man kan se er forfattet af hr. Bernhard Baunsgaard personlig. Der er det spørgsmålet, om fire uger er for lav en grænse. Jeg tror, det var hr. Jimmy Stahr, der var inde på, at man i virkeligheden skulle prøve at indarbejde det radikale forslag i justitsministerens, men det vil selvfølgelig udvalgsarbejdet vise.

Til sidst er der det socialdemokratiske beslutningsforslag, som jeg personlig føler mig meget tiltalt af. Der er mange ting i det, som jeg synes er gode. Man har først og fremmest trukket mange af de virkelig ømme punkter frem og prøvet at komme med forslag til afhjælpning. At jeg så ikke er 100 pct. enig i forslagene til afhjælpning, er en anden sag. For som det også blev nævnt af en af ordførerne, er det noget, som i de fleste tilfælde kræver øgede bevillinger. Jeg mener ikke, det behøver at være tilfældet overalt; f.eks. står der i forslagene til forebyggelse af alkohol-

[Arentoft]

misbruget, at det kan ske ved øgede bevillinger til oplysningsarbejdet, bl.a. med henblik på en styrket indsats i skolerne. Jeg er da helt enig i en styrket indsats i skolerne, men at det virkelig kræver ekstra bevillinger, mener jeg ikke er nødvendigt. Der må gøres en indsats fra lærernes side, og man har forskellige fag, hvor man kan arbejde med tingene, og man har materialer og kan lave tegninger osv. Det behøver ikke at kræve øgede bevillinger, men intentionerne synes jeg er gode. Det samme gælder forslaget om gennem samarbejde med statslige og kommunale myndigheder at kortlægge og på grundlag heraf øge tilbuddene om fritidsaktiviteter, men der er så mange ansat ved kommunerne og staten, at der må være folk nok, der kan tage sig af det, uden at det skal kræve øgede bevillinger.

Det eneste, man måske kunne sige det var værd at give en øget støtte, hvis der ellers er råd til det, er offentlige og private institutioner, der behandler alkoholmisbrug. Det synes jeg måske man kunne se positivt på. Ligeledes er jeg helt 100 pct. positiv over for en skærpelse af beværterlovgivningen, og at man kan lukke værtshuse, hvor lovgivningen gentagne gange overtrædes. Videovold, voldsfilm o.lign. bør man også gøre noget imod, men der arbejdes jo intenst med disse sager. Jeg er også enig i dette med, at pressen ikke skal udpensle disse ting, som man gør det i voldssager.

Endvidere er det selvfølgelig 100 pct. rigtigt, at man skal have mere politi på gaderne – som der står her: »ved en udbygning af den patruljerende del af politistyrken«. Når jeg siger politi på gaderne, tror jeg, man skal tilbage til den tid, hvor man så betjentene gå på gaden og ikke blot køre rundt i bil, hvor de kun ser en brøkdæl af, hvad de ville gøre, hvis de var på gaden. Hvis man kører med S-tog, ser man jo også, hvorledes der er skåret i møblerne, hvorledes det flyder med tomme flasker og den slags ting, og det skyldes nok også manglende tilsyn. Mange mennesker er jo efterhånden også bange for at færdes på gaden om natten.

Så står der i pkt. 8, at den planlagte udvikelse af politistyrken kompletteres med en styrkelse af det sagsbehandlende kontorpersonale. Jeg mener at have læst for nylig, at man overvejede at forsyne betjentene med diktafoner, så de for så vidt kunne optage

rapporter på stedet, og så kunne man få kontorpersonalet til at skrive rapporterne. Det har jeg forstået at justitsministeren ikke var helt positiv over for, men jeg tror nu nok, det er en overvejelse værd. Man kan lave rapporten på stedet og skal altså ikke hjem bagefter og kigge i sine notater og sidde med tofingersystemet og bruge en masse tid på at skrive en rapport.

Her er der netop en formulering, som jeg bedre kan lide end dette, at man satte tid på, altså at en dom på over 6 års fængsel kunne give anledning til varetægtsfængsling eller isolation. Her står, at voldssager færdigbehandles af ordenspolitiet, medmindre der er tale om legemsbeskadigelse med døden til følge eller vold af særlig farlig karakter. Det er noget helt andet, det kan man sige på forhånd, men hvad straffen bliver for den slags ting, er det straks sværere at sige.

Der kunne siges mange andre ting, men ifølge forretningsordenen er det kun de generelle synspunkter, der skal fremkomme ved førstebehandling.

Lenger (VS):

Det, som er hovedsigtet med lovforslag nr. L 79, nemlig en styrkelse af lægdommerne, kan VS tilslutte sig. Det er en holdning, som vi tidligere har fremført, om end i en lidt anden udformning end den, som justitsministeren nu foreslår.

Forslaget indebærer ikke bare en klarere sondring mellem sager, hvor lægdommerne anvendes, og sager, hvor lægdommerne ikke anvendes, men også, at det er princippet om den forventede straf, der ligger til grund, og ikke strafferammerne. Det er noget, som vi kan tilslutte os, og de samme overvejelser burde i øvrigt kunne føre til en ændring i varetægtsbetingelserne.

Ministeren foreslår, at grænsen for anvendelse af nævninge skal være en forventet straf på 4 år, hvor vi foretrækker en grænse på 3 år. Der ligger ikke de mere dybsindige retspolitiske overvejelser bag VS' holdning på dette punkt, men nogle er der da og i hvert fald flere end hos ministeren. Med en grænse på 3 år vil der ske en genopretning af den begrænsning i anvendelsen af lægdommerne, som skete for nogle år siden, og dermed vil den samme andel af sagerne blive pådømt af et nævningeting. Det vil derfor

[Lenger]

ligge i forlængelse af det princip, at det er de vigtigste og de alvorligste sager, der skal afgøres på denne måde, ikke blot, at man bruger den forventede straf; men vi mener også, at 3 år på den baggrund er det rigtige.

Ministerens begrundelse for de fire år indeholder derimod overhovedet ikke én eneste retspolitisk overvejelse. Det er udelukkende bekvemmeligheds- og effektivitetshensyn, der har været afgørende for denne grænse, og på det grundlag vil vi ikke lade os overbevise til at fravige vort hidtidige standpunkt på dette område. Det er trods alt nogle vigtige principper, dette her drejer sig om.

Ministeren foreslår også, at en række byretsdomme kan undvære en gengivelse af bevisførelsen, parts- og vidneforklaringer og diverse dokumenter. Det finder vi er helt uacceptabelt, og det er ikke tilstrækkeligt for os, at der så indføres en bestemmelse om, at en sådan gengivelse alligevel skal ske i de situationer, hvor dommen ankes. Hvis vi overhovedet skal overveje at medvirke til en ændring af denne karakter, skal den udformes således, at i det mindste den tiltalte har et ubetinget krav på, at dommen bliver udformet i hele sin udstrækning.

Hvad angår domsmænd i forbindelse med behandling af spiritussager, er vi ret lidenskabsløse, fordi det jo i høj grad kun går ud på at slå op i en tabel, og vi ser hellere, at man anvender lægdommere i bedømmelsen af sager inden for særlovgivningen, hvis det endelig skal være.

Vi er også ret lidenskabsløse over for muligheden for at anvende kun to juridiske dommere i en række landsretssager, men vi synes nok, at begrundelsen er skredet lidt. Oprindeligt blev muligheden jo nævnt som en metode til at styrke det læge element, men forslaget er nu endt som et led i det bekvemmelighedshensyn, der ligger bag en stor del af ministerens forslag, og som i øvrigt også er den væsentligste begrundelse for en række af de mere ekstreme forslag i socialdemokratiets beslutningsforslag.

Det radikale venstres forslag er vi meget positive over for. Det arbejder med en begrænsning i antallet af isolationer, en begrænsning i den egentlige, totale isolation, en begrænsning i varigheden og et større fradrag i den endelige straf for den periode, hvor der har været anvendt isolation.

Forslaget præciserer også, at isolation aldrig kan opretholdes ud over den politimæssige efterforsknings afslutning, hvad der desværre også er hårdt brug for at få fastslået. Der sker en forbedring i præciseringen af, hvornår den fængslede kan afhøres, og under hvilke omstændigheder.

Endelig foreslår de radikale, at den forventede straf skal overstige to år, for at en total isolation kan finde sted.

Der er tale om et klart fremskridt, og det kan vi gå ind for. Men principielt er VS imod isolation i det hele taget. Vi mener, at udgangspunktet må være, at den varetægtsfængslede har ret til fællesskab, og at der så herefter eventuelt kan ske begrænsninger i den fængslede ret til at have kontakt med bestemte, entydigt definerede personer af hensyn til sagens efterforskning. Denne holdning forhindrer os imidlertid ikke i at støtte de små fremskridt, som det radikale forslag trods alt indebærer.

Lovforslag nr. L 80 har jo tidligere været til behandling, og vi har ikke på noget tidspunkt haft og har fortsat ikke nogen som helst blide følelser over for det forslag. Justitsministeren foreslår en særlig hjemmel til varetægtsfængsling, og det vil sige fængsling uden dom, uden at de sædvanlige betingelser er opfyldt. På trods af, at forslaget tidligere har været behandlet her i salen, er det fortsat ikke lykkedes at afæske ministeren et svar på, hvad det er for en, som det hedder, »særligt begrundet mistanke«, han vil bruge som grundlag for at foretage varetægtsfængslinger, ud over hvad de hidtidige betingelser giver mulighed for. Jeg tror heller ikke, vi får svaret i dag.

Hvornår der foreligger denne særligt begrundede mistanke om, at en person i forbindelse med opløb eller anden grov forstyrrelse af ro og orden har begået en bestemt lovovertrædelse, og hvornår der er grund til at frygte, at vedkommende på ny vil begå en tilsvarende lovovertrædelse som den, man altså ikke ved om han faktisk har begået, står i hvert fald på nuværende tidspunkt helt hen i det uvisse, og dermed er vejen åben for, at politiet og domstolene får en ekstra mulighed for at foretage de fængslinger uden dom, som man trods alt ikke har kunnet foretage hidtil, og hvor det ellers ikke ligefrem er fløjlshandskerne, man har haft på, når man har taget stilling til varetægtsfængslinger.

[Lønger]

Vi mener tværtimod, at der varetægtsfængsles alt for meget, og vi bestyrkes i den opfattelse, når vi ser på de faktiske udfald, som en lang række retssager får, hvor der har været anvendt varetægtsfængslinger, og hvor de ender med en ganske mild dom eller endog en frifindelse. Det er ikke noget tilfælde, at antallet af erstatninger for uberettigede varetægtsfængslinger er stærkt stigende. Der er simpelt hen tale om, at der sker et skred i antallet af varetægtsfængslinger uden dom, og dermed stiger naturligvis også regningerne for uberettigede fængslinger efter princippet, at hvor der handles, dér spildes.

Vi mener, at allerede de eksisterende betingelser for varetægtsfængsling er for slappe, men de er dog i det mindste et forsøg på at foretage nogle afgrænsninger og nogle præciseringer.

Hvad angår det socialdemokratiske forslag, som hedder beslutningsforslag nr. B 27, synes vi, det er sympatisk, at socialdemokratiet vil bekæmpe alkoholmisbruget ved en række oplysningskampagner, og den del af forslaget kan vi stort set støtte.

Hvad den anden del derimod angår, er det et effektivt knæfald, et knæfald, hvor man kommer helt ned at ligge, over for justitsministeren, et forsøg på at invitere til et kompromis med den borgerlige regering. Prisen er, at socialdemokratiet sælger ud af en række retsgarantier, som vi finder er meget væsentlige.

For det første vil socialdemokratiet udvide adgangen til at bruge varetægtssurrogater, selv om betingelserne for varetægtsfængsling i øvrigt ikke er til stede. Og det forslag begrundes udelukkende i bekvemmelighedshensyn, hvad der jo er slemt nok, men hvad værre er: hvis dette varetægtssurrogat består i det begrænsede, men dog følelige indgreb i en persons frihed, som det er at forpligte ham eller hende til daglig at møde frem på en politistation, og den pågældende så udebliver en enkelt dag, ja, så er varetægtsbetingelsen pludselig opfyldt, som også hr. Bjørn Elmquist har været inde på tidligere i dag, med den konsekvens, at den pågældende kan varetægtsfængsles, uden at der måske er tale om en overtrædelse af en paragraf med en strafferamme på 18 måneder, uden risiko for, at den pågældende vil flygte og begå nye overtrædelser, og uden risiko for, at den pågældende vil hindre efterforskning.

Dette skred er videre gående end det, som ligger i justitsministerens forslag. Som socialdemokratiet har formuleret sit forslag, er det langt farligere, fordi det udvider de typer af lovovertrædelser, som justitsministeren dog trods alt entydigt har afgrænset, og som vi heller ikke har sympati for, og fordi der end ikke er gjort noget som helst forsøg på at opstille bare en antydning af betingelse for de varetægtssurrogater, der kan føre direkte frem til en egentlig varetægtsfængsling, uden at de nuværende betingelser er opfyldt.

Det bekvemmelighedshensyn, at det vil lette efterforskningen, at den sigtede altid er for hånden, som det hedder, er måske rigtigt nok set fra et efterforskningssynspunkt, men det er et skred i retsgarantierne, som jo i øvrigt år for år er skredet, også i de perioder, hvor to af forslagsstillerne, nemlig hr. Ole Espersen og hr. Henning Rasmussen, beklædte posten som justitsminister.

For det andet vil socialdemokraterne gennemføre en decideret udvidet adgang til varetægtsfængsling, men de tager dog den forholdsregel, at det først skal kunne ske efter dom i første instans. Den betænkelighed, som hr. Torben Lund havde i sit første indlæg over for at ændre 60 kroners ankegrænsen som princip, kunne hr. Torben Lund passende have anvendt over for dette princip, som må siges at være meget mere vidtgående. Der ligger trods alt nogle traditioner bag det, at sager behandles i to instanser.

Endelig beskæftiger socialdemokratiet sig med spørgsmålet om fængselskapaciteten og de lange ventelister, og sjældent har jeg oplevet en sådan iver for at afskaffe ventelister som i denne sag. Det hænger nok sammen med, at jeg i mit hidtidige politiske arbejde har beskæftiget mig mest med ventelister, når der var tale om daginstitutioner. Men o.k., iveren er til stede her.

Vi mener, som jeg tidligere har sagt, at der varetægtsfængsles alt for meget, og det var dog i det mindste én måde at begrænse ventelisten på. Men det centrale i sagen er, at vi anvender et fængselssystem, som kun nogle få har tiltro til, når det er de positive virkninger for de indsatte, der skal opgøres; det er et fængselsvæsen, som er kostbart, hvad der burde give enhver nedskæringspolitiker anledning til overvejelser, og derfor ville det være en bedre løsning, en løsning, der nyttede noget i forhold til ventelisterne, at vi i

[Lenger]

stedet overvejede at indrette straffesystemet på en anden måde med betydelig færre fængslinger og en større anvendelse af mere humane foranstaltninger over for de mennesker, som kommer i konflikt med retssystemet.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Det er jo nogle meget vigtige emner, vi beskæftiger os med i dag, nogle, som vedrører os alle sammen, og som optager befolkningen meget.

Jeg vil starte med det socialdemokratiske forslag, for sjældent har der vel været et forslag fra socialdemokratiet, hvor jeg har været enig i så mange af de fremdragne synspunkter som her.

Jeg tror nemlig, det er rigtigt – selv om man siger, at det har vi snakket om så tit – at det vigtigste er at finde ud af baggrunden for volden, hvorfor den opstår, og selvfølgelig må vi alt imens bekæmpe det, vi kan, og også de symptomer, der er, men skal vi effektivt sætte ind, må vi finde ud af årsagerne.

Jeg er også enig i det, der er sagt om, at der tales for meget om, skrives for meget om og vises for megen vold. Det forstærker sig selv og giver måske anledning til unødigt angst.

Kristeligt folkeparti har hele tiden sagt og ment, at vi skal begynde med en bedre familierpolitik med alt, hvad der ligger af muligheder dér, og jeg tror, at opdragelse til et større ansvar, helt fra børnene er små, vil betyde meget. Forflygtigelse af et ansvar betyder også, at man ikke er så nøjeregnende med tingene, og også den stedfundne nedvurdering af menneskets værdi har betydet meget.

Jeg er enig i det, der er sagt om video. Jeg ved det fra skolen, hvor børnene, selv de mindste, har fortalt mig, hvad de har set af uhyggelige ting. Nu tror jeg egentlig ikke, at det er de mindste, det påvirker mest, men måske snarere de unge, unge, der måske er særlig udsatte og særlig svage. Derfor har vi også fra kristeligt folkepartis side sagt, at der må ske en begrænsning, måske et direkte forbud mod videofilm, der viser den mest grove vold.

Jeg ved godt, at forbud – og det gælder altid – er man ikke tilhænger af, men når man ikke vil have nogen begrænsninger, må

man være klar over, at man så altid svigter de svage. Der er så mange herinde, der påberåber sig, at de vil arbejde for de svage, men hvorfor vil man så ikke gå med til begrænsninger? De stærke kan altid klare sig, det er de svage, der betaler prisen.

Alkohol er også nævnt, og kristeligt folkeparti har gang på gang sagt, at det er et område, hvor der trænges til virkelig at blive sat ind, da vi jo gang på gang får at vide, at alkoholmisbrug spiller en stor rolle i mange sager, og når man selv bliver vidne til, at unge mennesker, som til daglig er positive og rare at være sammen med, kan begå handlinger under påvirkning af spiritus, handlinger, som de senere må bøde for, tænker man: har man da ikke nogen mulighed for at sætte ind her?

Oplysning, ja, den kan vi godt blive enige om er uhyre vigtig, men også, at man lærer dem at forstå problemet og sammenhængen mellem alkohol og kriminalitet.

Bevæterlovgivningen har vi også i kristeligt folkeparti foreslået ændret med hensyn til landsbevillingsnævnet, som må nedlægges, og jeg kan egentlig ikke forstå, at man ikke kan gå ind for det kommunale selvstyre her.

Der er også en anden ting, som jeg mener kunne være med til at bekæmpe volden: det er måske at føre unge og ældre mere sammen. Jeg har oplevet, at når unge har overfaldet ældre el.lign., betragter de den ældre som et aller andet væsen, der ikke betyder så meget. Men i det øjeblik man siger, at det måske kunne være en mormor, farmor el.lign., kan de ligesom bedre forstå alvoren i det: at det ældre menneske også er et menneske, der har ret til at være her.

Jeg tror, at når vi skal bekæmpe kriminalitet, ikke mindst ungdomskriminalitet, er det vigtigt, at man sætter tidligt ind, og jeg tror ikke på, at fængsling af helt unge mennesker har nogen værdi. Jeg tror, at vi skal sætte meget mere ind på at hjælpe den enkelte unge, og det gøres altså ikke bare ved det ene tiltalefrafald efter det andet, men ved, at vi virkelig sætter kræfterne ind på at gøre noget.

Så er der sagt så meget om, at det koster penge. Ja, vist koster det penge, men måske skal vi se mere på en omprioritering af de ressourcer, vi har. Jeg tror, at det, man kan sætte ind tidligt, vil vi få igen med rente.

[Inger Stilling Pedersen]

Det radikale forslag er vi også villige til at lade gå ind i drøftelsen. Jeg tror også, at isolation på længere sigt kan være skadelig, og det er nok forskelligt, hvordan den virker på den enkelte person. Men på den anden side må man også sikre, at politiet har mulighed for at efterforske i de virkelig alvorlige nar-kotikasager.

Og hvis jeg skal sige lidt om regeringsfor-slagene, så er vi positive over for dem, positive over for, at lægfolkeelementet bliver styrket, og vi er selvfølgelig også for en hurtig strafafsoning. Jeg tror, det er uhyre vigtigt, at man ikke bare lader den, der har begået vold eller andet, få lov til at komme ud igen ret hurtigt; det svækker moralen. I det hele taget er det vigtigt, at vi også ser på forholdet mellem bl.a. berigelsesstraffe og straffe for vold og grov kriminalitet. Jeg tror, som det er nævnt tidligere her i dag, at mange i befolkningen synes, at der er et skævt forhold her, at berigelsesforbrydelser vurderes strengere end forbrydelser, hvor det går ud over mennesket. Det kunne være interessant at se, om det virkelig forholder sig sådan eller det bare er noget, man har en fornemmelse af.

Men kristeligt folkeparti glæder sig til en udvalgsbehandling, hvor vi kan gå lidt mere i dybden med de problemer, som er nævnt her. Det er uhyre vigtigt, også at vi får bekæmpet angsten for volden, der i sig selv er forstærkende.

Per Stig Møller (KF):

Lige så alvorligt som man ser på volden, lige så ansvarligt optræder man jo i forhold til det enkelte menneske og menneskets ukrænkelighed. Derfor er det et meget vigtigt forslag, som socialdemokratiet har fremsat, om en øget indsats mod volden, der, som vores ordfører, hr. Hagen Hagensen, jo allerede har sagt, er modtaget med sympati i den konservative gruppe.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at alkoholmisbrug i meget høj grad fører til vold. Vi ved jo fra statistikken, at megen vold netop begås i alkoholaffekt, og derfor er det også vigtigt at sætte ind med oplysning og kampagner, som viser, hvorledes alkoholen nedbryder det individ på lang sigt, som misbruger alkoholen, og ikke alene altså overfalder andre mennesker, men i virkeligheden på lang sigt overfalder sit eget legeme.

Der satses på fritidsaktiviteter, men der er jo det vanskelige ved det, at der i den forskning, som foreligger, ikke er nogen særlig synlig sammenhæng mellem volden i et område og mængden af fritidsaktiviteter. Hvis det var sådan, at der var megen vold, hvor der ikke er fritidsaktiviteter, var det til at tage og føle på, men det er jo ikke tilfældet. Alligevel er det da klart, at det må være inden for fritidsaktiviteterne, vi også skal satse.

Jeg tror ikke, nogen voldsmand holder sig tilbage tirsdag aften fra at begå vold, fordi han ved, han skal i fritidsklubben onsdag aften, og derfor er det ikke nogen banal videreførelse af en eksisterende fritidsaktivitet, der er tale om. Der skal være anderledes tværgående tilbud, som er langt mere stimulerende end dem, vi har i dag, men de er til gengæld også meget dyrere. Her vil jeg gøre opmærksom på, at Flemming Balvig i sin udmærkede bog om ungdomskriminaliteten i en forstadskommune, udgivet af Gladsaxe kommune i november 1982, påpeger, at fritidspolitikken skal være et forsøg på udkonkurrering af kriminaliteten ved udbud af fritidsaktiviteter, og så kommer der nogle temmelig dyre nogle, såsom faldskærmsudspring, overlevelsesture i bjergene o.lign., der har nogle af de samme spændingsmomenter og farlighedsmomenter over sig som kriminalite-ten. Det står på side 86.

Der er et andet element, som også må ind i billedet, og det er jo det, som kristeligt folkeparti har peget på: skolen. Jeg tror, vi skal starte helt dernede, for det er her, ansvarsfølelsen bygges op, det er her, jeg kunne forestille mig at man indførte i den reform af humaniora i forhold til teknologi, som er på vej i 1980ernes og 1990ernes skolesystem, faget etik. Man kan kalde det noget andet, men det er et fag, hvor man skal have fornemmelsen af valget, som personer altid står i, og det ansvar, personer altid løber ind i. Vi er ikke vant til at tænke sådan, men det er noget, vi er nødt til, hvis vi skal se volden som noget, man selv udfolder.

Så skal man nok også til at se på mere praktisk motiverende fag, som kan give de unge, som er på vej ind i kriminaliteten, mere selvstændighed og mere selvsikkerhed, end de boglige fag kan, for det er dem, de jo føler skolelede ved, og så skal vi være opmærksomme på, at ikke alene er den måde, vi hele tiden bygger vores miljø op på, noget

[Per Stig Møller]

med fritidsaktiviteter og oplysning, men den gruppevold, som finder sted, er jo udtryk for en fælles meningsløshed og kedsomhed. Det er jo i den situation med meningsløshed, rådvildhed og kedsomhed, som skal forjages, at man søger sammen i gruppevold, og da er det selvfølgelig en følge af familiens opløsning, som vi ikke sådan uden videre kan gøre noget ved, men det giver mangel på den sammenhæng, som vi gennem oplysning og skoleaktivitet, fritidsaktiviteter og mere meningsfuldhed i den enkeltes liv kan rette op på for individet.

Her er det også værd at være opmærksom på, at vi skal langt videre, og at det drejer sig om ting, som ikke er inde i det, og som af gode grunde ikke er inde i det. Men vi ved jo fra andre rapporter, at antallet af etager i et nyt byområde er proportionalt med omfanget af kriminalitet, så det er et meget vidt forgrenet område. Derfor synes jeg, det er en god idé, om man kan sætte en analyse i gang af voldens årsager, derunder video, men de er jo langt større og langt dybere liggende i samfundet end det, og ligesom vi kan have freds- og konfliktforskning på verdensplanet, var det en meget god idé at have voldsforskning på hverdagsplanet.

Formanden:

Ordføreren vedrørende beslutningsforslag nr. B 27 angående en øget indsats mod volden, hr. Ole Espersen, har ordet.

Ole Espersen (S):

Jeg vil gerne starte med at sige tak for den, synes jeg, bredt velvillige modtagelse, som vores forslag har fået.

Der er to hovedlinjer i det: først forebyggelsen, men derefter – og det vil jeg sige specielt til et par af ordførerne – også et ønske om en hurtigere og mere effektiv – ikke en dårligere, men en hurtigere og mere effektiv – sagsbehandling, og de to ting hænger ganske nøje sammen, ligesom de enkelte led i de to kapitler også hænger ganske nøje sammen. Det skal jeg komme tilbage til om et øjeblik.

Jeg er enig med dem, der har sagt, at der nok ikke er brug for megen udvalgsbehandling om det forslag, der er tale om her. Det gælder dog i et par af tilfældene, at det nok er nødvendigt, når det drejer sig om, hvordan vi skal forholde os til videovold og vold

i TV. Når det drejer sig om den meget komplicerede affattelse af de straffelovsparagraffer, der vedrører volden, er en udvalgsbehandling nok nødvendig, men i øvrigt er jeg enig i, at en del af det, der er foreslået, kan ske administrativt og via finansudvalget.

Skal man se det i forhold til det, som det er, en reaktion, en selvstændig reaktion, et udspil i forhold til ministerens forslag, kan jeg sammenfattende sige, at ministerens forslag hjemler en umiddelbar adgang til forøget varetægtsfængsling, og det gør vores ikke; derved har vi nok hovedforskellen mellem de to forslag, og jeg er sikker på, at ministeren vil være enig med mig i, at vores forslag ikke er så vidtgående som ministerens.

Vi har, som jeg sagde det kort for lidt siden, på et par områder erklæret, at en mere betinget form for øget varetægtsfængsling kan være rimelig. Jeg blev bedt om at formulere paragrafferne allerede nu, selv om dette jo er et beslutningsforslag. Det har jeg ikke tænkt mig at gøre. Det er vist heller ikke almindeligt. Jeg mindes da, at det radikale venstre har fremsat en del skattereformer under af formulere ret mange paragraffer. Meningen med et beslutningsforslag er netop, at man i samarbejde med ministeriet skal kunne finde frem til det, der bør være det endelige.

Men jeg kan da godt sige, at hvis man som et tankeeksperiment tog ministerens forslag om udvidet adgang til varetægtsfængsling, så sagde vi nej til det, men man kunne – igen som et tankeeksperiment – sige, at når der var faldet dom i første instans, når skylden var afklaret, kunne der være tale om at varetægtsfængsle i større omfang. Men jeg gentager, at det kun er et tankeeksperiment for at vise, i hvilken retning man teoretisk set kunne gå. Om det er det, vi ønsker, vil afhænge af drøftelserne i udvalget.

Jeg synes også, man skal gøre sig klart, at der i øjeblikket både er mulighed for varetægtsurrogater af den type, som jeg har nævnt, og for varetægtsfængsling efter dom i første instans. Hensigten med et varetægtsurrogat er jo i første række at give den pågældende, der måske fortjener en varetægtsfængsling, en mulighed for at undgå denne varetægtsfængsling, og det synes jeg er ganske vigtigt.

[Ole Espersen]

Så er jeg lidt ked af den lidt nedvurderende holdning til politiets arbejde, som hr. Lenger gav udtryk for. Jeg synes, vi alle sammen må have interesse i at give politiet rimelige arbejdsvilkår.

Hermed har jeg vist også svaret på noget af det, som hr. Bjørn Elmquist nævnte, men jeg siger ham i og for sig tak, fordi han fremdrog den gamle dagsordensvedtagelse fra 1979, hvor socialdemokratiet sammen med venstre bl.a. tilsluttede sig et forslag om, at vigtige elementer i indsatsen mod volden *kan* være – og så kommer der en række elementer, og jeg fik indtryk af, at hr. Bjørn Elmquist ikke rigtig mente, vi havde fulgt denne beslutning op. Hr. Bjørn Elmquist har været så venlig at give mig den, og det, vi sagde, at indsatsen kunne bestå i, er bl.a. en øget forebyggende indsats, hvori må indgå en oplysningskampagne vedrørende volden i vort samfund, bl.a. i samarbejde med det kriminalpræventive råd. De øgede bevillinger til rådet, det omfattende SSP-samarbejde, som rådet har sat i gang rundt omkring i landet, er jo netop en opfølgning af dette første led i beslutningsforslaget.

Næste led: en øget indsats fra politiets side, herunder i form af patruljering. Der er taget beslutning om ansættelse af 500 flere politifolk i vores regeringsperiode, altså i den socialdemokratiske regeringsperiode. Vi besluttede i enighed med et flertal i folketinget, at de store politistationer burde erstattes af mindre for at skabe øget nærhed. Også det led i beslutningsforslaget er opfyldt, og det er i øvrigt med ministerens indsats, som fortsætter vores, i færd med at blive opfyldt i endnu højere grad.

En hurtigere retsforfølgning. Der blev givet bevillinger til flere afdelinger i landsretterne for at sikre en hurtigere retsforfølgning.

Så foreslås der ganske vist også en ændring af straffeloven med henblik på en skærpelse af straffen for visse voldsforbrydelser. Det har vi ikke foreslået. Vi har ikke ment, at det ville have noget formål, bl.a. fordi højesteret jo har anlagt en skærpet praksis i relation til visse former for voldsforbrydelser, så på det punkt er der altså ikke sket noget lovgivningsmæssigt, men i øvrigt kan jeg sige, at denne dagsorden, som jo går på, hvad der *kan* medvirke til en bekæmpelse af volden, i høj grad er opfyldt.

Vi har ikke narkomisbrug med, det er rigtigt. Nu medfører narkomisbrug oftest ikke i sig selv voldshandlinger, tværtimod. Det medfører snarere, at de, der misbruger narkoen, bliver sløvet. Det medfører så til gengæld en vis følgekriminalitet i form af tyveri, men det er jo ikke volden, der er så afgørende dér. Det er imidlertid noget, vi naturligvis kan drøfte i udvalget.

Til fru Ruth Olsen vil jeg sige, at jeg er enig i, at angsten for vold er noget meget væsentligt i vores samfund. Jeg tror ikke, vi behøver – jo, det gør vi måske nok, det gør man vel altid – så mange flere undersøgelser. Jeg mener også, at Flemming Balvig, der har været nævnt her i dag, har foretaget en ganske grundig undersøgelse af angst for vold i en bestemt del af vores samfund. Angsten for vold er stor og også overraskende stor. Det hævdes jo ofte, at folkepensionisterne dårligt tør gå på gaden. En undersøgelse, som AIM foretog for nogle år siden, viste, at ud af et udsnit på 2.500, der var repræsentativt udvalgt, 2.500 personer, der var over 67 år, havde ingen været udsat for vold i løbet af det sidste år. Men fru Ruth Olsen har ret i, at angsten er der, og den bør vi selvfølgelig også gøre noget ved. Der er nok grænser for, hvor meget vi kan gøre i folketinget ved selve angstfønmelsen, som vel ofte skyldes overdrevne beskrivelser af voldens omfang, men selve det, at vi søger at bekæmpe volden, må vi gå ud fra kunne være med til at mindske angsten. I øvrigt er en del af vores forslag, bl.a. om øget patruljering, jo udtryk for dette ønske, og jeg kan selvfølgelig ikke anerkende fru Ruth Olsens påstand om, at det vel snarere er politiets vold, som man er bange for.

Alkoholen er kun et symptom, blev det nævnt. Ja, alkoholen kan være symptom på meget, men skal vi gå i gang med at bekæmpe alt det, som mange mener er symptomer, bl.a. altså alkoholmisbrug, før vi går i gang med selve misbruget og prøver at gøre noget ved det, kræver det utvivlsomt – også efter fru Ruth Olsens mening – en større omkalfatring af hele vores samfund, som vi selvfølgelig skal medvirke til at arbejde for: bedre boligforhold, mere arbejde, bedre uddannelsesforhold osv., men der er altså nogle ting, som er umiddelbart angribelige også, og det tror vi at alkoholmisbruget er. Vi tror bl.a., at en oplysningskampagne i større omfang i

[Ole Espersen]

skolerne, som det blev nævnt af et par af ordførerne, vil kunne være af væsentlig betydning her. Alkoholen opfattes ofte som noget ret uskadeligt, men viser sig efterhånden at være det, der kan være ødelæggende for et menneske.

Så selv om man kan sige, at det til en vis grad kun er symptomer, mener vi alligevel, at man bør komme med en væsentlig indsats.

Hr. Per Stig Møller havde et par interessante bemærkninger om fritidsaktiviteter osv. Jeg er enig i, at det kan være svært at konkurrere med den spænding, som kriminalitet kan være udtryk for. Nu er dette jo ikke en skoledebat, men jeg kan en gang imellem godt selv undre mig over, hvor lidt man gør i skolerne inden for dette område.

Jeg har ofte været ude i provinsbyer, hvor man har angrebet retsvæsenet, politiet, politikere og sagt: hvorfor er der ikke mere politi? Hvorfor gør I ikke mere imod kriminaliteten? Og når man så spørger: hvad gør I selv i skolerne?, så er svaret ofte: ingenting. Det er baggrunden for, at dette SSP-samarbejde, som i høj grad kan inspireres af det kriminalpræventive råd, er så vigtigt.

Men den spænding og det indhold, vi skal give de unges hverdag, må man jo så tage chancen for at give, når chancen er der. Chancen var der i går. Det kan jeg sige bl.a. til hr. Per Stig Møller. Chancen var der i går, da vi talte om opsøgende teater, børneteater, amatørscener. Der var en vældig chance for at give unge indhold i tilværelsen, også i egne af landet, hvor det måske kan være sparsomt med andet end hverdagen. Da var chancen der, men da var det konservative folkepartis holdning jo klart negativ, og det synes jeg er beklageligt. Det er den slags konkrete områder, man kan sætte ind på, når det drejer sig om en forøgelse af børns og unges fritidsaktiviteter.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Det skal blive ganske kort.

Hr. Ole Espersen og jeg var til stede hele dagen i går, og jeg undrer mig over, at hr. Ole Espersen ikke var klar over, hvorledes det konservative folkeparti i går åbnede sig præcist mod de punkter – som hr. Ole Espersen i dag kalder en chance – som der var i

det radikale og i det socialdemokratiske forslag.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Hr. Ole Espersen har naturligvis ret i, at det socialdemokratiske forslag ikke er mere vidtgående end justitsministerens, når det gælder det, som han kalder den umiddelbare adgang til at varetægtsfængsle, men dér, hvor det er mere vidtgående, er i forslaget punkt 7, altså at man i anden omgang ligesom ad bagdøren, uden at én eneste af de sædvanlige varetægtsbetingelser er opfyldt, kan nå frem til at varetægtsfængsle folk, og når hr. Ole Espersen nu tre gange i dag har været på talerstolen uden at løfte sløret for, hvad det er, socialdemokratiet vil med punkt 7, er der al mulig grund til, at vi bliver mistænksomme.

Hvad er det for lovovertrædelser, som punkt 7 skal give mulighed for at give varetægtsurrogat over for med efterfølgende varetægtsfængsling? Hvad er det for lovovertrædelser, som man tænker på i punkt 7? Hvis vi ser på begrundelsen, som hr. Ole Espersen nu har givet et par gange, er den jo, at der skal være en mere effektiv sagsbehandling, at det er lettere at efterforske, når personen er, som det hedder, ved hånden, men hvorfor skal det så ikke gælde i alle sager? Hvad er det for sager, hvor hr. Ole Espersen og socialdemokratiet mener, at den hjemmel, som man vil give i punkt 7 i forslaget, er nødvendig for at kunne give en bedre efterforskning?

Hr. Ole Espersen har jo sagt, at i forbindelse med en videre behandling og udformning til et egentligt lovforslag skal dette naturligvis præciseres. Men hvad er det, socialdemokratiet tænker på? Hvad er det for behov, man vil opfylde, og som ikke er opfyldt i dag?

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det blev jo en lang debat, og det måtte det også naturligt blive, fordi det drejer sig om fire forslag, særdeles omfattende forslag.

Det, jeg skal svare på, er de bemærkninger, der er gjort om de 2 retsplejeforslag, jeg har fremsat. Men jeg vil gerne sige med det samme, at jeg synes, at debatten har været så indgående ordførerne imellem, at jeg mener,

[Justitsministeren]

jeg kan nøjes med ved denne lejlighed at komme med nogle afrundende bemærkninger.

De 2 retsplejeforslag har et sådant omfang, indeholder så meget, også med hensyn til nydannelser, at man vel med rette kan tale om, at de udgør en mindre retsplejereform, og at der også i dem er oplæg til en måske større retsplejereform. Derfor er det vigtigt, som det altid har været ved retsplejelovgivningen, at man søger at samle mest muligt som baggrund for denne lovgivning.

Det er jo nu engang sådan, at retsplejeloven er udtryk for den retssikkerhed, som jeg tror vi alle lægger overordentlig megen vægt på at der skal være i samfundet, og den har også betydning i forbindelse med den retsfølelse, der er ønskværdig i befolkningen. Jeg ville i hvert fald nødig have, at vi var den foruden, for hvad skulle vi så bygge på? Derfor er det også meget glædeligt, synes jeg, at der, når man gør denne debat op, kan siges at være tilslutning fra næsten alle sider til de forskellige rationaliseringsforslag, der er indeholdt i de to lovforslag, som går ud på at nå frem til ordninger, så vi undgår de lange ventetider, eller – sagt på anden måde – så vi får en tilpas hurtig behandling inden for vor retspleje og man også derigennem sikrer, at reaktionerne, som samfundet må komme med i nogle tilfælde, kan komme på passende og rigtige tidspunkter, hvorved der opnås det, man vil opnå, både generalpræventivt og over for den enkelte.

Mit indtryk er altså, at både de forslag, der har været omtalt indgående i dag, og også de forslag, der ikke har været omtalt meget, fordi de tidligere har været fremme, er der bred tilslutning til. Med de sidste tænker jeg navnlig på forslagene om kompetenceændringen, så politimesteren bliver påtalemyndighed, og den ændring, at man kan undgå domstolsbehandling ved spritsager og i lignende tilfælde.

Jeg tror også, der er et behov for efter lang tids debat at få ændret isolationsbestemmelserne, at få begrænsninger, at få noget mere konkret fastlagt for, hvornår betingelserne skal være til stede for en isolation. Debatten har nu varet i så mange år, at jeg synes, man må sige, at nu må det fastlægges i en lovgivning.

Jeg har selvfølgelig lagt mærke til de forslag, der er gjort her fra talerstolen på at

kombinere det forslag, jeg har fremsat, med det forslag, hr. Bernhard Baunsgaard har fremsat, og jeg kan da kun sætte pris på, at man forsøger disse kombinationer; det er vel også noget af det, vi er til for i Folketinget. Derfor håber jeg også, at den sag kan blive klaret.

Så har der været, synes jeg, fra alle sider en særdeles positiv indstilling over for udvidelsen af lægdommerbegrebet, og det tror jeg er noget væsentligt. Der er måske nogle, der vil sige: ja men hvorfor kan man dog ikke i væsentlig grad overlade til uddannede, fint, fornemt uddannede dommere at varetage spørgsmålene inden for strafferetsplejen? Er det virkelig nødvendigt med den behandling med lægdommere, vi har i dag i domsmands- og nævningsager? Kan man ikke gøre det noget mindre? Kunne det så ikke gå noget hurtigere?

Jeg tror, det ville være en farlig tankegang at falde for. Vi har jo debatter, stadige debatter og forståelige debatter om, hvorvidt man ved domstolene opfylder det, som folk i almindelighed betragter det rette og rigtige, om man sikrer behandlingen, sådan som den skal sikres, at beviserne er til stede, og at man ikke går på akkord med dette. Jeg mener, der her ligger en væsentlig garanti i, at vi har lægdommere til at medvirke for stadig væk at have en nær forbindelse mellem holdningen i det, der foregår ved vore domstole, og den holdning, man har i befolkningen, der interesserer sig meget for disse spørgsmål, således som også pressen gør det på en kritisk, men, synes jeg, også ofte positiv måde.

Derfor tror jeg også, det er rigtigt, at vi udvider antallet af sager, hvor lægdommere skal medvirke som domsmænd. Desuden er vi efter grundloven forpligtede til at fastholde nævningsbehandlingen.

Hr. Lenger var i den forbindelse inde på, at der ikke fra min side lå retspolitiske overvejelser i, at det skulle være fire år i stedet for de tre år i forbindelse med den anklage, der blev rejst. For det første vil jeg sige, at princippet er der altså, synes jeg, enighed om: at det er rigtigere, at det afgøres, om det skal være nævningsbehandling, ikke efter strafferetten, men efter, hvilken straf anklagemyndigheden i dette tilfælde ønsker at indstille til domstolen; og det, det drejer sig om her, er jo så, at det fortsat skal være de store

[Justitsministeren]

sager, hvor der er tale om grov kriminalitet. Det mener jeg også opnås ved 4 års grænsen. Man kan sige, at vi vil opnå at få en hel del flere sager med, hvis det var en 3 års grænse. Ja, det vil være så mange, at det ville være en stærk udvidelse af det, vi har i dag, og også en udvidelse i forhold til det, vi havde, inden man for nogle år siden gennemførte de ændringer i straffeloven, som bevirkede, at nævningeaftallet blev mindre. Det er vi tilbageholdende over for, fordi vi jo også skulle opnå noget andet gennem denne lovgivning: at fremme sagerne og ikke forsinke dem.

Men jeg synes, der ligger noget væsentligt i det princip, jeg nævnte, og jeg vil da også gerne sige om den ændring, der fandt sted af straffeloven for disse 3-4 år siden, at en del af de sager, der i mellemtiden er blevet unddraget nævningebehandling, efter den nye formulering vil kunne komme ind igen, f.eks. et groft bankrøveri, uden at det har den karakter, hvor det falder ind under stk. 2 i § 288 som den kvalificerede forbrydelse. Der ligger i dag domme på 4 år og derover, når det drejer sig om to bankrøverier, også uden anvendelse af våben, og det vil altså blive nævningsager i fremtiden. Det er det ikke i dag, og således kunne man nævne også andre tilfælde. Jeg synes, det er rigtigt, at de bliver det.

I forbindelse med spørgsmålet om nævningebehandling har der været rejst to spørgsmål. Det ene gik ud på: skal vi lade nogle sager udgå? Hr. Bjørn Elmquist rejste det ikke som et forslag, men spurgte: er det rigtigt, at narkosager fortsat behandles som nævningsager? Og hr. Leif Hermann rejste spørgsmålet, om økonomiske forbrydelser bør undtages.

Må jeg sige vedrørende de grove narkosager, at jeg synes, det er rigtigt, at de fortsat er nævningsager. Det er jo i særlig grad om disse sager, at vi har debatten. Man svækker beviserne eller fastholder beviserne, og dér synes jeg, der ligger en garanti i, at en række af disse sager eller de største af disse sager behandles som nævningsager.

Derved kan man ikke sige, at nu sidder der en gruppe jurister, der har svækket beviserne. Vi har den garanti, der er meningen med lægdommerinstitutionen og nævningsagsbehandlingen – i dette tilfælde vel – ellers ville det være domsmandssager, men jeg

mener altså, der er en ekstra garanti i, at det er nævningsager.

Med hensyn til spørgsmålet om de økonomiske forbrydelser vil jeg gerne sige, at når de er undtaget, er det ikke, fordi jeg mener, at nævninger ikke ville kunne behandle sager af den karakter, for de bør jo tildannes, når de kommer til retten, på en sådan måde, at de kan gøres forståelige; det bør enhver sag, også når det drejer sig om økonomiske forbrydelser. Tilbageholdenheden skyldes den langstrakthed, der desværre ofte kan være over disse sager. På den anden side kunne jeg selvfølgelig godt se en idé i, at de største sager kunne blive nævningsager; så var der tale om behandling ved én domstol, hvor det bevismæssige skulle behandles, i stedet for, som det nu ofte foregår, ved to domstole, når sagerne ankes. Jeg har ikke spor imod, at vi ser på spørgsmålet, men har altså bare nævnt, at begrundelsen er den, som jeg kom med her.

Jeg skal i øvrigt ikke gå nærmere ind på de ting, vi er enige om, og hvor jeg mener der har været en god tilslutning her.

Alle rationaliseringssspørgsmålene skal jeg lade ligge.

Jeg vil gerne sige om 200.000 kr.s grænsen, som jeg foreslår skal gælde for civile sager, at når jeg før sagde, at disse forslag kunne blive oplæg til en videregående reform, ligger der i dette, at man selvfølgelig kan sige: når vi går helt op til 200.000 kr., er det så rimeligt, at vi fortsat har en retsplejelov, der hviler på det princip, at i civile sager skal landsretten være første instans? Har vi ikke fraveget det så meget, at vi bør sige direkte efter loven, at det er underretterne, og at der jo da også er noget mere servicebetonet i for dem, der skal deltage som parter, vidner og andre, at retsforhandlingerne finder sted så nær som muligt deres bopæl? Jeg synes, der kan være en mening i at drøfte dette spørgsmål videregående, men det skal selvfølgelig behandles indgående i retsplejerådet, hvis vi skal nå dertil, at vi ændrer retsplejelovens principper på dette område.

Der er stillet et specielt spørgsmål vedrørende udpegelsen af lægdommere – ja, der blev stillet to. Der blev stillet ét om, hvordan det forholder sig med folketingsmedlemmer, om folketingsmedlemmer kan blive domsmænd og nævninger. Det kan de efter bestemmelserne i retsplejelovens §§ 70 og 71,

[Justitsministeren]

men jeg vil gerne tilføje, som det fremgår af § 71, nr. 1, at folketingets medlemmer – og i øvrigt også folketingets tjenestemænd – kan begære sig fritaget. Man kan altså diskutere, om de burde være helt udenfor, men selv om de kan blive det, kan de altså forlange sig fritaget.

Det andet spørgsmål rejste hr. Nør Christensen om udtagelsen af domsmænd. Dertil vil jeg gerne sige, at spørgsmålet er behandlet i retsplejerådets betænkning, side 107, hvor man siger, at man ikke mener, der er et grundlag for ændring af de nuværende bestemmelser, men samtidig lægger vægt på, at de pågældende lægdommere helst skal anses for egnede. Man kan være en udmærket egnede lægdommer uden at være medlem af et politisk parti, så det skal og bør ikke være en betingelse, at den pågældende er medlem af et politisk parti. Men det kan jo heller ikke skade. I almindelighed ved man jo ikke, om de er det, men jeg vil da gerne sige, at de mange gange jeg har stået i retten, har jeg da følt mig særlig tryk, når jeg så nogle af dem, der havde dette røde emblem i knaphullet, for så regnede jeg med en ekstra god behandling ved de lejligheder. Det er i hvert fald ingen betingelse, men det kan jo da kun være godt, at de pågældende er egnede.

Der står udtrykkeligt i betænkningen: »... og på det grundlag vil vi arbejde videre med det, at man skal søge på alle områder at få et virkelig repræsentativt udsnit af befolkningen«. Vi skal da gerne søge, i det omfang vi har mulighed for det, at instruere om, at det er meningen med de bestemmelser, vi har i dag.

Tilbage har jeg vist kun en enkelt bemærkning om det, der har været så meget diskuteret, nemlig varetægtsfængslingen. Hr. Jimmy Stahr spurgte mig, hvorfor jeg dog genfremstattede det forslag. Jo, jeg regnede ikke med, at forslaget var færdigbehandlet i retsudvalget, og jeg synes altid, at retsudvalget skal have en chance for at beskæftige sig med gode og fornuftige forslag, og derfor vil jeg gerne fremsætte det igen.

Så spurgte hr. Jimmy Stahr, om jeg regnede med, at der var et eller andet mystisk, der ville opstå, så jeg kunne få tilslutning – om der var sådan et mystisk hus, man kunne henvende sig til. Ja, jeg må erkende, at jeg har haft det lidt i tanker, og det mystiske hus er i dette tilfælde den socialdemokratiske

gruppe – altså i denne henseende, ellers kan man vel ikke kalde det et mystisk hus, håber jeg. Men jeg synes i og for sig, at det forslag, der er fremsat, peger i retning af, at der er en bevægelse – det vil så vise sig – i den socialdemokratiske gruppe. Det håber jeg. Jeg kan heller ikke tænke mig, at næstformanden i FTF, Bay Jensen, skulle være den eneste socialdemokrat, der har sympati for den tanke, vi har fremsat i forbindelse med dette lovforslag. Jeg har egentlig på fornemmelsen, at det er der adskillige andre socialdemokrater der kunne have. Men nu arbejder vi altså sammen om det, så har vi to tanker fremsat. Ingen af de to er jo sådan ligefrem blevet vedtaget, men vi kan måske nå frem til, at vi kan få en ordening, for jeg tror, det er tiltrængt, og det erkendes jo også af et flertal, tror jeg, at man får gennemført bestemmelser, så man kan gøre mere over for voldskriminaliteten, end vi kan i dag, også med hensyn til det område, vi her beskæftiger os med, nemlig hele retsplejeområdet.

Formanden:

Vi går til anden omgang. Hr. Jimmy Stahr.

Jimmy Stahr (S):

Jeg ved godt, det er et frygteligt ansvar, jeg påtager mig her ved nu at starte en anden omgang, men det er i og for sig heller ikke tanken; der er bare nogle bemærkninger, jeg lige må knytte til de ting, der er sagt.

Jeg synes, det er fantastisk deprimerende, når hr. Lenger kan feje et trods alt, synes jeg, ganske stort arbejde til side med en bemærkning om, at det her går ud på at være en oplysningskampagne mod alkohol, en udvidelse af varetægtsarresten og så ellers knæfald for de konservative. Det er det, der gør det så deprimerende bl.a. at diskutere sådanne ting med VS, men det må vi jo bare tage ad notam. Det er klart, at for os ligger der i det nogle væsentlige og betydelig mere alvorlige ting, som vi mener bør tages op, og jeg vil meget gerne i udvalget diskutere videre med hr. Lenger om varetægtsarresten og hans udtalelser om, hvorvidt vi dér er gået videre end de konservative.

Til hr. Per Stig Møller vil jeg sige, at desværre er det ikke nok bare at lægge det hele over på skolen, det giver nok ikke megen bonus; det giver nogen bonus, men ikke alt.

[Jimmy Stahr]

I virkeligheden er der jo tale, ikke om etik måske, men mere om holdningslære, der går på selve familien, og dermed er vi ovre i familiepolitikken.

Endelig vil jeg sige, at flere heroppe hele tiden har sagt »videovold«. Jeg må sige, at socialdemokratiets forslag går betydeligt videre end videovold, for volden i massemedierne er betydelig mere end den, jeg havde nær sagt smule, der er i videovoldsfilmene. Det er en del, men der er meget, meget mere. Bl.a. er der jo også vold i TV-Avisen, og det er også nogle af de ting, vi bliver nødt til at tage med i billedet. Der er en faktavold både i TV-Avisen og andre steder, og i Danmark er vi jo i den sære situation, at vi har valgt at lægge TV-Avisen på et set fra børns synspunkt nok det dårligste tidspunkt, man overhovedet kan forestille sig, nemlig om aftenen kl. 19.30. Det var en af de ting, som dette udvalg også kunne tage med.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg skal også gøre mit indlæg her i anden runde meget kort. Det skal være en slags trøstens ord til hr. Jimmy Stahr og hr. Ole Espersen, som jo også har været på talerstolen med det beslutningsforslag, som deres parti har fremsat.

Jeg mener, at det, som socialdemokratiet har fremsat, er meget konstruktivt, og jeg er i og for sig enig med hr. Lenger. Jeg mener, at den analyse, han foretog på basis – det gjorde han jo også i sine bemærkninger – af mine indledende bemærkninger, er korrekt, men jeg mener ikke, det skal siges for at åle socialdemokratiet. Jeg tager ikke dette som et tilsagn om, at man er med på alt muligt, men som et udtryk for, at det udspringer af en alvorlig bekymring, en seriøs bekymring for de forhold, der er på voldsforbrydelse områder, og at man er indstillet på, at der må ske en, jeg ved ikke, om vi skal tale om en stramning, en skærpelse, en klargøring, en ændring af visse regler, eller hvilket udtryk vi skal finde, for at det ikke skal støde for mange på manchetterne. Men lad os nu i retsudvalget prøve at finde frem til en fornuftig anvendelse af varetægtsfængslingen i disse voldssager.

Til det allersidste, som hr. Jimmy Stahr var inde på, om videovolden og faktavolden, som det blev kaldt, i TV-Avisen, vil jeg sige,

at dér skal vi være meget forsigtige med at ville censurere disse ting bort. Det, som gør det svært for ubefæstede sjæle, er vel netop, at man ikke kan se forskellen på tingene, og derfor kommer man ind på, at faktavolden bare opfattes som noget, der ligger i forlængelse af den fiktive vold. I øvrigt mener jeg, det ikke bare er et problem i film og TV, men det er vel en generel indstilling i mange medier. Det kan være litteratur, det kan være teater, det kan være mange ting, det kan sågar være popmusikken. Det er ikke bare længere accepteret, at der findes vold, men det er ligefrem attråværdigt. Det er en løsning mange steder, i mange situationer. Prøv at se, hvor tit vi præsenteres for den ensomme ulv, der ofte på samfundets vegne går ud og klarer alle problemerne ved at give de andre nogle ordentlige nogle på gokken. Det stikker meget, meget dybere end bare et spørgsmål om videovold og faktavold.

Lenger (VS):

Jeg er da ked af, at hr. Jimmy Stahr har følt, at jeg bare har fejlet hans forslag til side. Jeg sagde faktisk, at vi var meget positivt indstillet over for punkt 1–4, og jeg ved ikke, hvad jeg ellers skulle have gjort, om jeg skulle have læst op, eller jeg skulle have sunget en sang. Men vi er faktisk positive, og det sagde jeg allerede på det tidspunkt.

Men jeg er da glad for, at hr. Jimmy Stahr vil diskutere videre, selv om det åbenbart er så deprimerende. Jeg vil nu også sige for mit vedkommende, at jeg føler mig heller ikke videre opstemt af at skulle spørge socialdemokratiet hele 3 gange, hvad det er, man mener med punkt 7, hvad det er for lovovertrædelser, som man taler om, hvor man ønsker at give adgang til varetægtsurrogater, uden at betingelserne i øvrigt er til stede. Det føler jeg nok også lidt deprimerende, men det får vi måske svar på en anden gang.

Hr. Ole Espersen var i forlængelse af det inde på, at den mulighed for varetægtsurrogat eksisterede allerede i dag – og her tænkte han uden tvivl på det, at man kan pålægge folk at møde op på en politistation hver dag. Det synes jeg egentlig at hr. Ole Espersen skulle uddybe, for som det eksisterer i dag, er det jo under forudsætning af, at varetægtsbetingelserne er opfyldt. Socialdemokratiet præciserer klart, at betingelserne ikke nød-

[Lenger]

vendigvis behøver at være opfyldt, og det er noget andet.

Så vil jeg gerne sige til hr. Ole Espersen, som sagde, at jeg nedvurderede politiets arbejde, at jeg vil da gerne erkende, at der består en modsætning i på den ene side at tage hensyn til en effektiv og hurtig efterforskning og så på den anden side at tage hensyn til den enkeltes retssikkerhed. Der må man nogle gange vælge, og det er et politisk valg. Over for det politiske valg vælger vi at tage hensyn til den enkeltes retssikkerhed, og så vil vi godt stå ved, at det kan nogle gange betyde, at efterforskningshensynet bliver noget vanskeliggjort, men det er nu vores politiske valg, og det har det udgangspunkt, at vi som hovedregel ikke vil acceptere nogen som helst fængsling uden dom. Og med »som hovedregel« mener jeg, at vi vil give den indrømmelse, at i nogle situationer kan vare-tægtsfængsling være nødvendig – i nogle få situationer.

Og det andet, der er hovedprincippet for os, er, at vi vil hellere dømme én for lidt end én for meget, og ud fra de udgangspunkter når vi altså frem til at prioritere på den måde, som vi har gjort. Det har ikke noget at gøre med en nedvurdering af politiets arbejde, men det har noget at gøre med, at der er én ting, nemlig den enkeltes retssikkerhed, som vi prioriterer endnu højere.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 78:

Forslag til lov om ændring af forskellige miljø- og planlægningslove. (Håndhævelse).

(Fremsat 22/2 84).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Hjortnæs (S):

Der er ingen grund til at tro, at det her foreliggende lovforslag til ændring af forskellige miljø- og planlægningslove vil styrke tilsynet og effektivisere kontrollen med den miljøskadende virksomhed og den miljøskadende aktivitet. I det store og hele er der ikke tale om reelle ændringer. Det, som allerede gælder i praksis, foreslår ministeren nu nedskrevet i nogle lovbestemmelser, og det kan såmænd være meget godt, men er det tilstrækkeligt? Svaret er klart: nej.

Fra socialdemokratiets side tillægger vi en reel styrkelse af tilsyns- og kontrolbeføjelserne afgørende betydning. Det gør vi, fordi det er vor opfattelse, at en sådan styrkelse er en forudsætning for at få en større effektivitet i bekæmpelsen af miljøskadende virksomhed, men det er så sandelig også en forudsætning for, at det i praksis bliver muligt at skærpe straffene for overtrædelser af miljølovgivningen.

Miljøministeren mener tilsyneladende, at de foreslåede ændringer i straffebestemmelserne vil påvirke straffene i opadgående retning. Men hvorfor skulle de gøre det? Erfaringerne fortæller os jo, at det ikke er strafferammen, men sagens præsentation for domstolene, der er mere afgørende for strafniveauet. Vi ved f.eks., at domstolene allerede har lagt et rimeligt højt strafniveau, når det drejer sig om overtrædelse af de regler, der beskytter udryddelsestruede dyr. Hvorfor? Formentlig fordi fredningsstyrelsen arbejder meget seriøst og dokumenterer lovovertrædelsernes grovhed.

Også for så vidt angår arbejdsmiljøsager og skattekontROLSsager er domspraksis temmelig streng, og også her skyldes det formentlig, at det materiale, der foreligger til bedømmelse for domstolene, er grundigt bearbejdet og argumenterne overbevisende.

Helt anderledes ser det ud i miljøsager. Selvfølgelig ved domstolene, at folketinget har et klart udtalt ønske om, at miljøovertrædelser skal bedømmes strengt, og jeg tror ikke, at fornuftige mennesker, altså heller ikke en dommer, kan være uenig med miljømini-